

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Dindar KULİN

ÖĞRENCİ KABULÜ FARKLI OLAN LİSANS PROGRAMLARINDAKİ
ÖĞRENCİLERİN SPORTMENLİK YÖNELİM TUTUMLARININ
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ-2021

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Dindar KULİN

ÖĞRENCİ KABULÜ FARKLI OLAN LİSANS PROGRAMLARINDAKİ
ÖĞRENCİLERİN SPORTMENLİK YÖNELİM TUTUMLARININ
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Alper KARADAĞ

MUŞ-2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET	III
ABSTRACT	V
TEŞEKKÜR.....	VII
TABLolar DİZİNİ	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AMAÇ

1.1. PROBLEM DURUMU	3
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	3
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	4
1.4. SINIRLILIKLAR	4
1.5. TANIMLAR	4

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

2.1. SPOR	6
2.1.1. Sporun Tanımı.....	6
2.1.2. Sporun Önemi	6
2.1.3. Sporun Kişilik Üzerine Etkileri.....	7
2.1.4. Sporda Beklentiler.....	8
2.1.4.1 Fiziksel Beklenti	8
2.1.4.2. Sosyalleşme Beklentisi	9
2.1.4.3. Psikolojik Beklentiler.....	9
2.1.4.4. Zihinsel Beklentiler.....	9
2.1.4.5. Sağlık Beklentisi	10
2.1.5. Spor Etiği	10
2.1.6. Sportif Erdem (Fair-Play)	10
2.1.6.1. Sportif Erdem'in (Fair-Play) Tarihi Gelişimi	12
2.1.6.1.1. Antik Çağda Sportif Erdem (Fair-Play).....	13
2.1.6.1.2. Orta Çağda Sportif Erdem (Fair-Play).....	13
2.1.6.1.3. Yeni Çağda Sportif Erdem (Fair-Play)	13

2.1.6.2. Ülkemiz’de Sportif Erdem’in (Fair-Play) Gelişimi	14
2.2. SPORTMENLİK.....	15
2.2.1. Sportmenliğin Geliştirilmesine Yönelik Uygulamalar	15
2.2.2. Sportmenlik Dışı Davranışlar.....	15
2.2.2.1. Hile ve Aldatma	18
2.2.2.2. Şiddet	18
2.2.2.3. Küfür	19
2.2.2.4. Şike.....	19
2.2.3. Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Sportmenlik.....	20
2.3. İLGİLİ ÇALIŞMALAR	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	25
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	25
3.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	25
3.4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI.....	25
3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	25
3.6. VERİLERİN ANALİZİ.....	25
3.7. BULGULAR.....	27
SONUÇ.....	39
KAYNAKÇA	45
EKLER.....	49

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRENCİ KABULÜ FARKLI OLAN LİSANS PROGRAMLARINDAKİ ÖĞRENCİLERİN SPORTMENLİK YÖNELİM TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Dindar KULİN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Alper KARADAĞ

2021, 59 sayfa

Bu çalışmada öğrenci kabulü farklı kriterlere dayanan lisans programlarındaki öğrencilerin “sportmenlik yönelimi tutumları” bazı demografik özellikler de dikkate alınarak incelenmiştir. Araştırmaya Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan devlet üniversitelerinin Güzel Sanatlar, Spor Bilimleri ve Fen Edebiyat Fakültelerinin 1. ve 4. sınıflarında öğrenim gören 479 öğrenci iştirak etmiştir. Katılımcılara demografik özelliklere yönelik sorular ile birlikte “çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği” google form üzerinden uygulanmıştır. Verilerin analizde betimsel istatistik yöntemleri (yüzde/frekans), tek yönlü varyans analizi (Anova) ve t-Testi kullanılmıştır. İki den fazla gruplarda anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için varyansların homojen olma özellikleri göz önünde bulundurularak Post-Hoc analizlerinden LSD testi tercih edilmiştir. İstatistiksel bulgularda anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak dikkate alınmıştır. Araştırma neticesinde üniversite eğitiminin sportmenlik yönelimi tutumuna anlamlı derecede olumlu katkı yaptığı ($p < 0,05$) tespit edilmiştir. Üniversite 1. sınıf öğrencilerinden Spor Bilimleri alanında eğitim görenlerin genellikle Güzel Sanatlar Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesindeki öğrencilerden daha yüksek düzeyde sportmenlik puanı aldıkları ($p < 0,05$), ancak bu farklılığın 4. sınıfların karşılaştırılmasında benzer bir duruma geldiği görülmüştür ($p > 0,05$). Eğitim-öğretim sürecinin sportmenlik yönelimi tutumu üzerine etkisi en fazla Fen Edebiyat Fakültesi öğrencileri üzerinde olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Cinsiyet değişkeni, aile gelir düzeyi ile anne-baba eğitim düzeylerinin sportmenlik yönelimi tutumu üzerinde etkili olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). İnsanların daha çok belli bir alanda bilgi ve becerisini geliştiren üniversite eğitiminin sportmenlik tutumu veya fair-play üzerinde de olumlu etki yaptığı söylenebilir. Bireylerde var olan şiddet eğilimi potansiyelinin eğitim aracılığı ile

törpülenebileceği, bu gücün daha bilinçli ve planlı bir şekilde eğitim sürecine dahil edilmesi halinde toplumdaki sportmenlik veya fair-play olgusunun olumlu anlamda gelişeceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sportmenlik Tutumu, Üniversite, Eğitim.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
INVESTIGATION OF SPORTSMAN ORIGINATION ATTITUDES OF
STUDENTS IN UNDERGRADUATE PROGRAMS WITH DIFFERENT
STUDENT ACCEPTANCE

Dindar KULİN

Advisor: Prof. Dr. Alper KARADAĞ

2021, Page: 59

In this study, the "athletic orientation attitudes" of students in undergraduate programs based on different criteria for student admission were examined by taking into account some demographic characteristics. 479 students studying in the 1st and 4th grades of the Faculties of Fine Arts, Sports Sciences, and Sciences and Letters of state universities in the South-eastern Anatolia Region participated in the research. The "multidimensional sportsmanship orientation scale" was applied to the participants through the google forms, along with questions about demographic characteristics. Descriptive statistical methods (percentage/frequency), one-way analysis of variance (Anova) and t-Test were used in the analysis of data. In order to determine which groups has a significant difference among more than two groups, the LSD test was preferred from Post-Hoc analysis by considering the homogeneity of variances. The statistical significance level was taken into account as $p < 0.05$. As a result of the research, it was determined that university education made a significant positive contribution to the attitude towards sportsmanship ($p < 0.05$). It was observed that the first year university students studying in the field of Sports Sciences generally got a higher level of sportsmanship score than the students in the Faculty of Fine Arts and the Faculty of Arts and Sciences ($p < 0.05$), but this difference became similar in the comparison of the 4th grades ($p > 0.05$). It was determined that the effect of the education-teaching process on the attitude of sportsmanship orientation was on the students of the Faculty of Arts and Sciences ($p < 0.05$). It was determined that the gender variable, family income level and education level of the parents were not effective on the attitude towards sportsmanship ($p > 0.05$). It can be said that university education, which improves people's knowledge and skills in a certain field, also has a positive effect on sportsmanship attitude or fair-

play. It is predicted that the potential for violence tendency in individuals can be rasped through education, and if this power is included in the education process in a more conscious and planned way, the phenomenon of sportsmanship or fair-play in the society will develop positively.

Key Words: Sportsmanship Attitude, University, Education.

TEŞEKKÜR

Öncelikle benden desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen her konuda olduğu gibi bu araştırma sürecinde de bana destek olan, güvenen ve başaracağıma olan inançlarını hiçbir zaman kaybetmeyen kıymetli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmamın planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren kıymetli danışmanım Sayın Prof. Dr. Alper KARADAĞ hocama, Dr. Öğr. Üyesi Metin KARAYOL, Öğr. Gör. Oğuzhan EROĞLU, Arş. Gör. Harun KOÇ ve Arş. Gör. Muhammed Özkan TURHAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Muş-2021

Dindar KULİN

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Çalışmaya İştirak Eden Katılımcıların Bazı Demografik Özelliklerine Ait Frekans ve Yüzde (%) Değerleri.....	27
Tablo 3.2. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	27
Tablo 3.3. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	28
Tablo 3.4. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Öğrenci Kabulü Farklı Olan Eğitim-Öğretim Birimine Göre Karşılaştırılması.....	29
Tablo 3.5. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	30
Tablo 3.6. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	31
Tablo 3.7. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	32
Tablo 3.8. Güzel Sanatlar Fakültesi Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	33
Tablo 3.9. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	33
Tablo 3.10. Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	34
Tablo 3.11. Güzel Sanatlar Fakültesindeki Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	35
Tablo 3.12. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki Öğrencilerin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	35
Tablo 3.13. Fen Edebiyat Fakültesindeki Öğrencilerin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	36

Tablo 3.14. Öğrenci Kabulü Farklı Olan Eğitim-Öğretim Birimlerdeki 1. Sınıf Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Karşılaştırılması.....	37
Tablo 3.15. Öğrenci Kabulü Farklı Olan Eğitim-Öğretim Birimlerdeki 4. Sınıf Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Karşılaştırılması.....	38

GİRİŞ

Spor, bireylerin sosyal yaşamlarında dinamik hale gelmek ve kısıtlı stabil yaşamlarından çıkmak, farklı inanç ve kişiler ile iletişim halinde olmasını sağlamaktır. Bu çerçevede spor farklı ortamlar sunarak yeni fikirler, bakış açıları ve sosyal durumlara olanak sağladığı ifade edilebilir.

Spor, bireyin sosyallik kazanmasına etki ederek kişiye takım üyeliği duygusu vermesi ile farklı fiziksel etkinliklerin bir bütünü olarak değerlendirilmesinin yanı sıra, kişilere hem bireysel hem de sosyal kimlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor, sosyal açıdan kişilerin gelişmesi açısından çok önemli bir olgu olduğu söylenebilir diğer taraftan bireyin duygusal, toplumsal durumuna da etki ettiği söylenebilir. Tüm bu bağlamda spor, bireyin dar dünyasından kurtularak farklı ortamlarda, farklı düşüncelere sahip insanlarla iletişime geçmesini, onlardan etkilenmesini ve etkilemesini sağlayarak kişilerin gelişimine yönelik katkılar sağlamaktadır (Konter, 2010: 19).

Bu nedenle spor, otonom bir biçimde ortaya çıkmamaktadır. Bu süreçte toplumsal bağlarla açığa çıkıp değişime uğrayarak tekrar form kazanır. “Bu doğrultuda toplumsal açıdan sporun önemi; sosyal yapıdaki sorumluluk anlayışını geliştirme, hoşgörü ve arkadaşlık gibi özellikler temin etme, kişisel kontrolü sağlama, kurallara saygı gösterme, sağlıklı yaşama, ölçülü olma, bireyin sosyal yapı kapsamında kendini tanımlamasına imkan verme biçiminde ifade edilebilir” (Ramazanoğlu, vd., 2005).

Sporcuların yarışma anında, zorlaşan durumlarda bile kurallara bilinçli, sabırlı ve ölçülü bir şekilde duruma sadık kalmaları, haksız dezavantajları kabul etmeme, rakibin dezavantajlarından yararlanmama, rakibini düşman olarak görmeme, rakibi kendisi ile aynı haklara sahip olarak görmeleri ve değer vermeleri üzerinde durulması gereken konulardır. Sporda “centilmenliğin en çok bulunduğu yer yarışma ve ya karşılaşma sporlarıdır. Bunlarda da amatörlük düzeyinden profesyonelliğe doğru gidildikçe sportif bilinç etkisi” artmaktadır. Öte yandan profesyonellikte başarı beklentisi daha yüksek bir yöndedir. Spor, kişinin kurallar gereğince hem tüm yönüyle mücadele ettiği, hem de rakibine karşı saygılı olacağı, değer vereceği bir durum söz konusudur. Böyle bir durumda düşmanlık ve kin durumlarına müsaade edilmemelidir. Karşılıklı mücadelenin özünde, sporcular kurallar dâhilinde maximum performanslarını ortaya çıkararak başarılarını göstermeyi amaçlar. Kurallar sayesinde rakipler karşı düşman olarak

görülmez, birbirlerinin yeteneklerine saygılı olurlar. Birbirlerine zarar vermeyi değil aksine çok çalışarak mücadele halinde bulunurlar. Sportif faaliyetleri izlemek ve uygulamaya değer kılan durumlar bu anlamda önemlidir. Bir sporcunun rakibini yere düşürdükten sonra ona elini uzatıp kaldırması ve ona iyi olup olmadığını sorması sportmenliğin gerekliliklerindedir. (Yıldıran, 2004). Tüm bu bağlamda öğrenci kabulü farklı olan lisans programlarındaki öğrencilerin sportmenlik yönelim tutumlarının incelendiği bu araştırmanın literatür bölümünde öncelikli olarak spor ve sportmenlik ana başlık altında alt başlıklar verilerek değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AMAÇ

1.1. PROBLEM DURUMU

Geçmişten günümüze bu yana spor, kişilerin kısıtlı dünyalarından sıyrılarak farklı alanlarda, farklı kişiler, düşünceler ve inançlardan insanlarla iletişim dahilinde olmasını, etkileşim içinde olmasını sağlamaktadır. Bu çerçeveden sporun kişilere yeni sosyal ortamlar sağladığı ve bu sayede insanlarla kaynaşmaya katkıda bulunduğunu ifade edebiliriz. Spor, bireylerin gerek bireysel gerekse sosyal kimlik duygusu vermesi açısından kişilere sosyal kazanımına katkıda bulunan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Sporun aslında saymakla bitiremeyeceğimiz kadar faydasının olduğu herkesçe bilinen bir husustur ama en belirgin faydalarından insanlara belli bir kişilik ve kendini gerçekleştirme yönünden daha ön plana çıktığını ifade edebiliriz. Tüm bu bağlamda her acıdan sporun kişilere önemli bir katkı sağladığını ve ahlaki olarak kişilerin davranışlarında önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir. Ayrıca sporu farklı branşlar da sporcular arasında takım arkadaşları ile herhangi bir durum karşısında ahlaki çözüm önerileri edinmek ve işbirliği yapmayı öğrenmek, için bir araç olduğu söylenilebilir.

Ahlak ise insanı ve insanın hareketlerini odak noktasına koyan, insanlığın oluşumundan bu yana niteliklerini dar bir kalıp çerçevesinde güdümlleyen, topluma karşı gösterilen iyi ve kötü durumlara yön veren, eğitimle elde edilen davranışlar ya da davranışlar rehberi olarak ortaya çıkmaktadır (Ural, 1998).

Ahlak, bireyin kendi isteğiyle iyi davranışlar sergileyip kötü davranışlardan uzak durarak bir amaca yönelik olarak hareket etmesi şeklinde de ifade edilmektedir (Aslan, 2014). Etik ve ahlak arasındaki ilişki ele alındığında ise ahlakın, etiğin pratiğe yansımış hali olarak görüldüğü belirtilmektedir (Mahmutoğlu, 2009). Etik ve ahlak konusu spor alanı içerisinde incelendiğinde ise “sportmenlik” kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Sportmenlik (Fair play), güçleşen şartlar altında bile olsa sporcuların yarışmalar sırasında kurallara sabırla, bilinçli ve tutarlı olarak bağlı olması, fırsat eşitliğinin bozulmaması için haksız avantaj oluşturacak durumlardan kaçınılması, rakibin dezavantajlı durumlarından faydalanılmaması, rakibin düşman olarak değil tam tersine kendi varlığının devam etmesini sağlayacak partner olarak görülmesi ve rakibe değer verilmesi olarak ifade edilmektedir (Yıldıran, 2011). Başka bir ifadeye göre sportmenlik

(fair play) bir felsefe olarak belirtilmektedir. Sporun topluma ve yeni nesile değerlerin öğretilmesi ve bütünleşmeyi sağlama açısından önemli bir görevi olduğu vurgulanmaktadır. (Tiryaki, 2006). Yapılan literatür taraması sonucunda öğrencilerin sportmenlik yönelim tutumlarını açıklamaya yönelik çalışmanın yapılmamış olması böyle bir çalışma yapılmasına sebep olmuştur.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

Bu araştırmanın problemini “Öğrenci Kabulü Farklı Olan Lisans Programlarındaki Öğrencilerin Sportmenlik Yönelim tutumları arasında ilişki var mıdır?” sorusu oluşturmaktadır.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırmanın amacı, öğrenci kabulü farklı olan lisans programlarındaki öğrencilerin sportmenlik yönelim tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. İnsanın fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak gelişmesi açısından önemli katkıları bulunan spor, günümüzde spor ahlakına uymayacak davranışların öğrenildiği ve sergilendiği bir alana dönüşmektedir. Bu sebeple her geçen gün sportmenlik açısından önemli olan olumlu tutum ve davranışlar önemsizleşmiş ve sporda ne olursa olsun kazanma fikri ön plana çıkmıştır. Üzücü olan nokta ise bu durumun yalnızca profesyonel alanda değil okul sporlarında da görülmeye başlanmasıdır (Yıldırım, 2005). Kazanma hırsının oluşturduğu bu durum bireyleri olumsuz davranışlara yöneltmektedir. Olumsuz davranışlar ise sporun saygı, barış ve sosyalleştirici gibi eğitici yönünün terk edilmesine ve saldırgan, rahatsızlık verici ve huzur bozucu davranışların sergilenmesine sebep olmaktadır. Tüm bu bağlamda bizlerde yapılacak olan bu çalışma ile literatürde eksik olarak görülen öğrenci kabulü farklı olan lisans programlarındaki öğrencilerin sportmenlik yönelimtutumlarını belirleme açısından önemlidir. Son yıllarda eğitim sistemi için popüler sayılabilecek sportmenlik kavramını ortaya çıkarılarak eğitim ve öğretim ortamlarında spor bağlamında etkili bir şekilde kullanılabilir. Başta toplum için faydalı ve spor kültürüne sahip bireylerin yetiştirilebilmesi için çalışmadan elde edilecek veriler değerlidir.

1.4. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma,

- Fen – Edebiyat, BESYO, Mühendislik ve Güzel Sanatlar bölümünü okuyan öğrenciler,
- 543 öğrenci ile
- Ocak 2021 ile 2021 Temmuz tarihleri,
- Sportmenlik Yönelimi Ölçeği ve Durumluk kaygı Ölçeği’nde yer alan maddelerin kapsamı ile sınırlandırılmıştır.

1.5. TANIMLAR

Eğitim: Literatürde eğitimle ilgili pek çok tanım yapıldığını görmekteyiz. Eğitimin belirli, sınırlı ve değişmez bir tanımı aslında yoktur. Bizim kullanacağımız tanım ise bireylerin tavır ve tutumlarında kendi yaşantısal yolla istekli olarak değişimler meydana getirme sürecine denir (Ertürk, 1972).

Sportmenlik: adil ve dürüst olmanın, karşılıklı haklara saygı duymanın ve temel ahlaki değerlerin yalnızca spor organizasyonlarında değil hayatın tüm alanlarında uygulanmasıdır (Tel, 2014).

Beden Eğitimi ve Spor: “İnsanların tamamını oluşturan, ruhi ve fiziki, özelliklerin bulunduğu yaşın ve genetik kapasitenin gerektirdiği verim gücüne ulaşabilmesi için yapılan disiplinli etkinliklerin tamamına denir (Yılmaz, 1996).

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

2.1. SPOR

2.1.1. Sporun Tanımı

Spor, yapanlar açısından fayda sağlamaya yönelik fizik ve teknik bir çaba; takipçiler açısından ise yarışmaya dayalı estetik yönü olan bir süreç; sosyal yapı açısından ise, duruma bağlı olarak sosyal yapının niteliklerini ve çelişkilerini ortaya koyan bir araç, duruma bağlı olarak sosyal yapıyı yönlendiren etkin bir faaliyet ve önem arz eden sosyal bir kurum olarak değerlendirilebilecektir” (Fişek, 1998).

Bireylerin fiziksel kondisyonlarını geliştirmeyi ve iyileştirmeyi hedef alan, yarışma, oyun ve mücadeleyi ön planda tutan fiziksel bir faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. “Bir takımla birlikte ya da bireysel olarak gerçekleştirilen ve çoğunlukla bir yarışa sebep olan, belli düzen ve kurallara bağlı olarak yürütülen ve direkt olarak fayda sağlaması beklenmeden yerine getirilen bedensel hareketlerin tamamıdır” (Karagözoğlu, 2006:16).

İnsanoğlunun tarihsel süreci içerisinde hayatta kalma mücadelelerinin barışçıl bir görüntüsü olarak ortaya konan spor kapsamında, başlarda saldırı ve savunmaya yönelik spor branşları ön plana çıkmışken ilerleyen dönemlerde bireysel spor branşlarının ve takım spor branşlarının ortaya çıktığı görülmüştür. “Bu spor branşları kapsamında ise müsabakalar ile yarışlarla bireylerin üstün gelme isteklerini gösterebilecekleri bir disiplin olarak giderek yaygınlık kazanmıştır” (Konter, 2010:20).

Spor; bireylerin kendi karar ve mücadele güçlerinden yararlanarak başarılı olmak, kazanmak adına yaptığı, düzenli kurallara dayalı faaliyetleri ifade etmektedir. Spor, sporcu olarak ifade edilen birey veya bireyler tarafından belli bir zaman ve mekan içerisinde, faaliyetlerin bazı farklı formlarda seri biçimde bir hedefe yönelik olarak yapıldığı süreçleri içeren belli organizasyon kapsamında sürdürülen insan tutumları ve davranışları olarak ifade edilebilecektir. “Bununla birlikte spor, değişik araç ve hedeflerle yapılan, önceden belirlenmiş ve kabul görmüş kurallara değişik şekillerde olsa bile bağlı kılınmayı zorunlu kılan, kondisyon ve performansı yükselten fiziksel aktivitelerdir” (Biçer, 2007:13).

Spor; kişisel veya kolektif oyunlar biçiminde sergilenen ve çoğunlukla yarışma yapılmasına sebep olan, belli kurallara dayalı fiziksel hareketlerin tümüdür. “Spor, kişilerin belli düzen kapsamında fiziksel faaliyetlerle motor becerilerini çeşitli yönlerden iyileştiren ve söz konusu becerilerin bazı kurallara dayalı olarak yarışdırılması hedefleyen biyolojik, sosyal ve bununla birlikte pedagojik bir faaliyet olarak ele alınmaktadır” (Acet, 2005:17).

Spor temel olarak önderlik ile mükemmelliği temsil eden toplumsal bir süreçtir. Söz konusu bu süreç, mücadele ile oyunu bir araya getiren fiziksel becerilerin daha çok olması sebebiyle galiplere ödül veren mücadele, devamlı çabayı ve oyun oynamayı gerektiren bir faaliyet olarak ifade edilebilir. “Psikologlar açısından spor; kişilerin sosyal yapıya daha kolay adapte olmalarını temin eden, bununla birlikte fiziksel ve ruhsal sağlıklı bir gelişim kaydedilmesine destek olan bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır” (Dever, 2010:21).

Modern toplumların en ön plana çıkan özelliklerinden biri olan sosyal farklılaşma kapsamında, artan sosyal entegrasyon ve iş bölümü arasında uyumun tesis edilmesinde spor önemli bir görev üstlenmektedir. “Sosyal yapının toplumsal dokusu kapsamında çatışma ve uyma modellerinin dışında, sapma davranışlarının, sorunların azaltılması ile söz konusu öğelerin düzenlemeler ve kurallarla uyumlu biçime getirilmesi, sorunların topluma katkı sağlayacak bir forma dönüştürülmesinde spor önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır” (Karaküçük, 2008:233).

Spor, toplumla yaşanan olaylar arasında bir etkileşim ortaya çıkarmakta ve bu ilişki ise sporun toplumsal süreçler üzerinden form kazanmasını sağlamaktadır. Bu nedenle spor, otonom bir biçimde ortaya çıkmamaktadır. Bu süreçte toplumsal bağlarla açığa çıkıp değişime uğrayarak tekrar form kazanır. “Bu doğrultuda toplumsal açıdan sporun önemi; sosyal yapıdaki sorumluluk anlayışını geliştirme, hoşgörü ve arkadaşlık gibi özellikler temin etme, kişisel kontrolü sağlama, kurallara saygı gösterme, sağlıklı yaşama, ölçülü olma, bireyin sosyal yapı kapsamında kendini tanımlamasına imkan verme biçiminde ifade edilebilir” (Ramazanoğlu, vd., 2005: 154).

2.1.2. Sporun Önemi

Spor kişilerin bir bütün olarak kişilerin aldıkları eğitim sonucu ile beraber insanlar ile maddi ve manevi açıdan ilişki kurmada bir köprü görevindedir. Aynı zamanda spor

gerek kişilerin ruhsal boyutuna gerekse fiziksel boyutuna ciddi olumlu etkilerde bulunmaktadır. Fiziksel ve bilişsel açıdan değerlendirildiğinde ise kişilere sağlık ve düzenli olma noktasında katkıları önem arz etmektedir (Harmandar, 2004). Yaptıkları spor etkinlikleri ile insanların karar verebilme, kişisel mücadele, yaşama uyum sağlama konsantrasyon gibi özellikler bakımından birtakım olumlu katkıları bulunmaktadır (Salar vd., 2012: 123-135). Aynı zamanda düzenli spor yapan kişilerde fiziksel, psikolojik, kültürel ve sosyal gelişime katkı sağladığı söylenebilir (Zorba, 2004: 229- 234).

2.1.3. Sporun Kişilik Üzerine Etkileri

Genel olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde kişilik kavramı çok farklı şekillerde açıklanabileceği gibi genel olarak kişinin çevresinde kendi hür iradesi ile ortaya çıkardığı hareketler kişilik olarak tanımlanmaktadır. Toplumun kurallarıyla zıtlaşmamak için kişilerin duygu ve düşüncelerini sürekli bastırma eğilimi gösterirler ama bu bastırılan duygu özellikleri kalabalık ortamlarda kendini gösterebilmektedir (Yılmaz ve Ark. 2006: 93-194).

Tüm bu bağlamda sporu tüm iç ve dış etkenleri ile kişilerin kişilik niteliklerinin yerleşmesi ve gelişmesinde ciddi olumlu etkilerin olduğu söylenebilir. Örneğin herhangi bir müsabakada seyirci, antrenör ve sporcuların heyecan içeren hareketleri insanların kişilik nitelikleri çerçevesinde ortaya çıktığı söylenir. Müsabaka esnasında sporcu kişilerin üst yönetici tarafından gördüğü baskı ve bunun sonucunda oluşan kazanma arzusu onun kişilik özelliklerini ortaya çıkarmasına sebep olduğunu görmekteyiz (Konter, 2006:8-15).

Öğrenmenin bir diğer yolu da müsabaka esnasında bireyden bireye aktarılmasıdır. Çünkü tekrar ederek öğrenme şekliyle spor faaliyetleri sırasında ortaya çıkan zorluklar ve yoğun baskılı ortam içinde gerçekleşen spor müsabakaları bireyin kişiliğini şekillendirerek daha hırslı, dirençli, yenilgiye ve kabullenmeye daha ılımlı özellikler taşımasında etkili olduğu görülebilir (İkizler, 2009: 25).

2.1.4. Sporda Beklentiler

Spor yapan insanların bir takım beklentiler içerisinde olduğu söylenebilir. Kişilerde oluşan bu beklentileri bizlerde aşağıda alt başlıklar halinde açıklamaya çalışacağız.

2.1.4.1 Fiziksel Beklenti

Günümüz dünyasının hızlı yaşam durumlarının insanlara getirdiği streslerden uzak bir ortam olanağı sunarak kazandırdığı sağlıklı yaşama biçimleri ile koruyucu tıbbi yardımcı olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalar göstermiş ki spor yapan bireylerin yapmayanlara göre daha sağlıklı oldukları ve yaşam kalitelerinin daha iyi olduğu görülmektedir.

Psiko-motor gelişim, kişilerin hayatı süresince devam eden bir süreç olmakta ve bu dönemde harekete dayalı becerilerde azalmayı ve yenilerinin kazanılmasına yönelik fiziksel değişimleri de kapsamaktadır. Hareket becerisi kazanan kişilerde de duygusal, düşünsel ve toplumsal gelişimi ile ilgili birçok boyuta katkı sağlamaktadır.(Aracı, 2006: 20).

2.1.4.2. Sosyalleşme Beklentisi

Birçok araştırmada sporun sosyalleşme konusunda olumlu katkısının olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Kişilerin toplum içinde insanlar ile sürekli etkileşimini sağlamaktadır. Kişilerin duygusal gelişimine katkı sağlaması ile kişiler toplumda bu olumlu duygu gelişimi ile toplumda ki ilişkileri daha sağlam temeller üzerine kurmaktadır. Tüm bu çerçeveden insanların ilk olarak bireyin kendi ile uyum sağlaması, yani kendini tanıması ve ona göre uyum sağlaması daha sonraki boyutlarda ise ait olduğu topluluğa olan uyumlu olmasıdır. Her spor etkinliği toplumsal bir olgudur ve duyguları kapsamaktadır.

Spor etkinlikleri ile birey yaptığı hareketler sonucu duygularını ifade etme olanağı yakalamaktadır. Kıskançlık, öfke ve saldırganlık gibi istenmedik duyguları deşarj etmeyi sağlar ve bunları kontrol altına almasını öğrenir. Sportif etkinlikler her ne kadar bireysel olarak yapılsa da temelde sosyal bir olgudur(Öztürk, 1998: 17-18).

2.1.4.3. Psikolojik Beklentiler

İnsanların yaptıkları spor etkinlikleri ile kazandığı güç zindelik, dayanıklılık gibi fiziksel ve çeviklik gibi yararlarının yanı sıra kazandırdığı psikolojik faydaları yadsınamaz bir durumdur. Psikologlar spor yapan hatta sürekli hareket halinde olan insanların en az fizyolojik faydaları kadar psikolojik faydalarının da olduğunu belirtmektedirler.

Spor depresyon ve anksiyeteyi ciddi derece azaltmaktadır. Psikolojik açıdan spor yapan insanlarda spor, zevk alma ve mutlu etme duygusu gerçekleşmektedir. Günümüz dünyasının hastalığı olan stresle başa çıkmada en önemli etken şüphesiz spor olduğu görülmektedir. İnsanların günlük yaşantıda karşılaştıkları tekdüze yaşam şekli ve anlayışını spor yolu ile ortadan kalkmaktadır. Kişilerin gevşemesine ve rahatlamasına olanak sağladığı gibi kendilerini mutlu hissetmelerini ve bir şeyleri başarmış olmalarının vermiş olduğu hazzı yaşamaları sağlanmış olur (Güçlü, 1998: 33-39).

2.1.4.4. Zihinsel Beklentiler

Sporda becerilerin kazanılması doğuştan olmayıp sonradan öğrenilmesi ile gerçekleşmektedir.

Bu sebeple kişilerin öğrenmesini sağlayan zihinsel malzemeye ihtiyaçları bulunmaktadır. Tüm bu becerilerin öğrenilmesi beyin ve kaslar arasında koordinasyon kurulmasını, zihinsel uyanıklık, hazırlık ve çabayı da gerektirdiği söylenebilir. Herhangi bir beceriyi öğrenmek için sadece düşünmek ile yetersizdir aynı zamanda kurallar, teknikler, yöntemler ve terimlerin de öğrenilmesini kapsar. Sportif etkinlikler süresince bireyler oyun kurallarını, rakip oyuncuların durumlarını ve kendi yeteneklerini karşılaştırma durumu konusudur(Hazar, 2000: 12-17).

2.1.4.5. Sağlık Beklentisi

Günümüz dünyasında teknolojinin gelişimi ile beraberinde getirdiği hızlı yaşam veya yaşama isteği kişilerde psikolojik gerginliğe, strese ve daha birçok sağlık sorunlarını beraberinde getirmektedir. İnsanların doğal yaşamlarına uymayan hususlar sürekli strese sebep olması beraberinde birçok sağlık problemini de getirmektedir. İşte tüm bu durumlarda spor, sağlık problemlerinkarşısına dikilen bu tehlikelere karşı dinamik ve stresten uzak tutan bir ortam yaratarak sağlıklı yaşam biçimiyle koruyucu tıbbı yardımcı olduğunu ifade edebiliriz (Fişek, 1980: 70).

2.1.5. Spor Etiği

Etik, bir topluluk veya bir kişiyi nelerin yanlış veya doğru olduğu ile ilgili yönlendiren ahlaki ilkeler ve değerler bütünü olarak ifade edilmektedir. Etik değerler, karar alma ve etkileşim kurma benzeri durumlarda kötü veya iyi olgularla ilişki içindeki standartların oluşmasını temin etmektedir (Küçüköğlü, 2012: 177-178).

Spor etiği temel olarak, sporun gelişim kaydetmesinde önemli görev üstlenen ve spor taraflarının yükümlülükleri ve görevlerini tarafsızlık, adalet, dürüstlük ve saygı gibi herkes tarafından kabul gören değerler kapsamında yerine getirmelerini arzu etmektedir. Spor etiğinin ana hedefi, kişilerin spor kapsamında kabul gören evrensel ilkeleri özümseyerek, bu ilkeleri spor faaliyetlerinde tutum ve davranış olarak sergilemelerini temin etmektir. Bu noktada önemli olan konu spor etiğinin özümsetilmesinde görev yapan spor öğretmenleri ile antrenörlerin spor etiği ile ilgili bilinç sahibi olmaları ile bu konu ile ilgili olarak eğitilmiş olmalarıdır (Tarakçıoğlu ve Doğan, 2013:47).

Etik kavramı kapsamında; kişisel farklılıklar ve gereksinimlere duyarlı olmak, fairplay'e bağlı olmak, dürüstlük, diğer bireylere yönelik ilgi ve bireysel davranış açısından sorumluluk bulunmaktadır. Sporda etik değerler ele alındığında fair-play kavramı öne çıkmaktadır. Bu kavram içerisinde ise insanların üst düzey evrensel değerleri yer almaktadır. Kişilerin yüksek değerlere erişebilmesi, insan olabilmenin en üst basamağını oluşturmaktadır. Sporda etik ilkeler kendini şu biçimlerde ortaya koymaktadır (Özbek, 2008:93-98):

- ✓ Centilmenlik, görgülü, saygılı ve güzel arkadaşlıkta bulunan bir davranış türüdür. Diğer tarafa pozitif yaklaşarak stresi ve küçük gerilimleri büyük sorunlar haline getirmeden kabul etmeyi ve iyi niyete sahip olmayı kapsamaktadır. Bu açıdan olumsuz olmak yerine olumlu olmayı öne çıkaran davranışları kapsamaktadır.
- ✓ Erdemlilik, yiğitlik, alçak gönüllülük, doğruluk, dürüstlük, iyi olma benzeri özelliklere sahip halini ifade etmektedir. Bireylerin kendi varlıklarına yönelik sergilemiş oldukları sorumluluk da erdemlilik olarak ele alınmaktadır. Erdem kelimesi yapısal açıdan ahlaki yönden üstte olma anlamına gelmektedir. Bireylerin erdemli olabilmesi, insan olmak sebebiyle sahip olunan özelliklerin en tepe noktaya ulaştırılmasına bağlı olabilecektir. Spor faaliyetleri kapsamında erdemli olabilmek fair-play ruhuna erişebilmekle mümkün olabilecektir.
- ✓ Dürüstlük, davranışlarında ve sözlerinde doğruluktan ayrılmayan anlamını taşımaktadır. Bununla birlikte görev ile hizmetleri yaparken siyasi düşünce, felsefi inanç, din, dil, cinsiyet, ırk ve diğer sebeplere bağlı olarak ayırımında bulunmayan ve bireysel hak ile özgürlükleri kısıtlayıcı ya da aykırı davranış ile fırsat eşitliğine zarar verici tutum ile davranışlar sergilemeyen manasına gelmektedir.

- ✓ Fırsat eşitliği, verilen imkanlardan bütün bireylerin ayırım yapılmaksızın eşit bir biçimde faydalanmasıdır. Her birey okuldaki organizasyonlardan eşit düzeylerde yararlanma imkanına sahiptir.
- ✓ Empati, karşıdaki kişilerin düşünce ve duyguları ile birlikte söz konusu bu öğelere anlam katarak nesnel bir biçimde, bilincinde olma ile simgesel olarak yaşama olarak ifade edilebilir.

Bu doğrultuda takım sporları kapsamında oyuncuların rakip takım oyuncuları, takım arkadaşları, antrenörlerine yönelik empatik tutum ve davranışlar sergilemesi; bu öğelerin ne biçimde gerçekleşeceğini tahmin edilmesinin ötesinde, takım ruhunun yaratılması ile bu doğrultuda başarının yakalanmasında önemli bir etmen olabilmektedir.

2.1.6. Sportif Erdem (Fair-Play)

Fair play, spor yapan kişilerin oyun anında, çetinleşen hususlar altında gerekli şartlara uyarak, düzenli ve kasıtlı bir şekilde hassas davranmaları eşitlik ilkelerini göz ardı etmeden, haksızlıkları kabul etmemeleri, rakibin dezavantajlarından faydalanmaya kalkışmaları, rakibinekinli olarak değil, tam tersi oyunun gerçekleşmesini sağlayan, aynı haklara sahip birey ve eş olarak görmeleri, özellikle de değer verme çabalarında kendini gösterdiği görülmektedir (Yıldıran, 2004).

Fair play; sporun tüm aşamalarında başarılı olmak için doğru bir tutum sergilememiz gerekmektedir. Tüm bunlar için saygı, sevgi, ahlaki duruş, takım çalışması, empati ve benzeri davranışların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu saydığımız ahlaki davranışlar spor müsabakaların beklide vazgeçilmez unsurlarıdır.

Fair playin, müsabakaların ana kurallarına dayalı olarak, sportif erdem (formal) ve yaşama ilkesi olarak sportif erdem (informal) şeklinde iki farklı boyutu ortaya çıkmaktadır (Erdemli, 1992).

Formal fair play, sürekli direktif verme gibi emredici kararlar içeren müsabaka kurallarını kabullenme ve onlara kesinlikle uyma ile sınırlandırılmışken informal fair play, herhangi bir kurallarla zorunlu tutulmayan, tam tersine bu kuralların istenilenin ötesinde, sporcunun rakibi ile eşit şartlar altında yarışma amacını, rakibin haksız durumlar karşısında kalacağı bu durumları gidermek için gösterilen çabayı, kendi yarar ve ahlaki değerlere uygun olmasa bile, hakemin kararlarına saygı göstermeyi, aleyhinde de olsa

hakemlerin doğru karar almalarına yardımcı olmayı, kazanma veya kaybetme kriterlerinde de ahlaki davranışlar sergilemektir (Yıldıran, 2004).

2.1.6.1. Sportif Erdem'in (Fair-Play) Tarihi Gelişimi

Fair-play kavramı tarihsel dönemde incelendiğinde farklı süreçlerde farklı şekillerde görülmektedir. Bazı dönemlerde resmi adil oyun, gayri resmi adil oyun tarafından yönetildi. Bununla birlikte, tüm dönemlerde adil bir oyun yaklaşımı olmuştur.

2.1.6.1.1. Antik Çağda Sportif Erdem (Fair-Play)

Antik Yunanistan'da tarihte adil oyun kavramı eskidir ve günümüzde adil oyun kavramı ile kuralların belirlenmesi, hakem kararlarına uyma ve şans eşitliği arasında benzerlikler vardır. Antik Yunan Olimpiyatlarında, yenilgi olduğunda rakibin üstünlüğünü gerektiği gibi tanıyacak, aralarındaki sportmenlik ruhunu benimseyecek sporcular beklenilmektedir.

Hakem eşitliğine inanan eski sporcuların hakemlerin sözlerine itaat etmeleri, Olimpiyat Oyunları'ndan aylar önce eğitilmeleri ve Elis'te bir ay boyunca eşit bir eşitlik sağlamaları gerekti. Bugünkü fairplay konseptinin antik yeri terk etmesinin en önemli noktası, antik Yunanlıların profesyonel spor ve amatör sporlar arasında bir fark olduğunu fark etmemiş olmasıdır (Balıkcıkanlı ve Yıldıran, 2011:49-68).

2.1.6.1.2. Orta Çağda Sportif Erdem (Fair-Play)

Orta Çağ'ın en önemli özelliği, şövalyenin adil oyun düşüncesiyle yorumlanmasıdır. Orta Çağ Şövalye Turnuvalarında adil oyun fikri oldukça yaygındır. Aslında, kullanım adil ece kavramı yerine, “şövalye y sık sık kullanılır. Her ne kadar adaletsiz avantajlardan kaçınma, rakiplere saygı ve şeref ve adil oyun arasındaki onurlu mücadeleden yana benzerliklere sahip olsa da, belli noktalarda ayırt edilir.

Ortaçağ turnuvalarının izleyicileri tamamen yanıldığından ve krallık gücünün bir gösteri alanı olduğundan, turnuvalarda fırsat eşitliği yerine fırsat eşitliği göz önünde bulundurulmaktadır. Aibar adil oyun kelimesi henüz Orta Çağ'da kullanılmamaktadır. Ancak, 1467 yılı için İngilizce Turnuva Kurallarında, terim. Faul oyun ar adil oyun davranışı için kullanılır ve adil oyunun temelini oluşturur (Balıkcıkanlı ve Yıldıran, 2011:49-68).

2.1.6.1.3. Yeni Çağda Sportif Erdem (Fair-Play)

Thomas Arnold ilk olarak müdür olduğu Rugby College'da çalıştı ve öğrencilerin çağdaş geleneklerini, tutumlarını ve davranışlarını değiştirmeye çalışıyordu. Genç Hıristiyan beyefendi bireylerini yetiştirmeyi amaçlayan Arnold, bunun için dine odaklanıyor ve sporla kişisel ilgisi olmamasına rağmen, öğrencilerine sporlarıyla Hıristiyanlaşmasına yardımcı olmayı ümit eden futbol, kriket gibi oyunlara yönlendiriyor. Öğretmenler ayrıca, oyun sırasında beyefendi davranışları olmayan öğrencileri uyarmaları konusunda da bilgilendirilir.

Uppingham okulunun yöneticisi Edward Thring, Arnold'un aksine öğrencilerin pratik yaşamına uyum sağlamayı amaçlıyor. Sporun karakter eğitiminde önemine inanan spor ve jimnastik programı ilk spor salonunu inşa ettirmektedir (Yıldıran, 2004).

2.1.6.2. Ülkemiz’de Sportif Erdem’in (Fair-Play) Gelişimi

19. Yüzyıl ve öncesinde Türk sportif aktivitelerinde fair-playe ait davranışlar sergilenmektedir. Fair-play kavramının Türkçeye girmesiyle beraber aynı anlam taşıyan çeşitli sözcükler bulunmaktadır. Fair-play kavramı centilmenlik, sportmenlik veya efendilik kavramıyla ifade edilmektedir. Böylelikle fair-play kavramı Türkçeye “sporda erdemlik” olarak girmekle beraber sonralarında ise “sportif erdem” kavramı benimsenmiştir (Balıkçıkanlı ve Yıldıran, 2011:49-68).

“Sportif erdem” tek bir erdem olarak değil, spora ilişkin tüm erdemleri kapsayan bir kavramdır. Türkiye’de kurumsal yeniden yapılanma için ilk fuar olan 1981 yılında Türkiye Ulusal Olimpiyat Komitesi (TMOK) Fair Play Komisyonu (NOC) bünyesinde kurulmuştur. Organizasyonlarla tüm disiplinlerin spor etkinliklerinde, özellikle de sporcunun, komisyonun anlaşılmasına bir örnek teşkil edebilecek davranışlarla ilgili araştırma yapan sporcuları belirleyen, 1983’ten bu yana adil oyun ödülünü kazanan Türkiye sporcuları Uluslararası Fair Play Konseyi’ne göndermeye başladı. 1983’te Türkiye’de ilk kez büyük başarı elde etme açısından Türkiye’de. Konya 1.sınıf futbol takımları, Derbentspor’un kalecisi İsmet Karababa’nın, hakem kararını toplu buluşturmasıyla hakem kararı alan Milli Fair Play ödülü layık görüldü. Hakem yardımında bulunma hakkı sayesinde haklı bir yarışma için eşsiz bir örnek teşkil eden sporcu, kendisi ve takımı ona karşı olsa da, Uluslararası FairPlay Konseyi Ödülü’ne aday gösterildi ve 1983 kazandı.

Fair-Play Trophy, adil oyunun en büyük ödülü. Takip eden yıllarda, Türkiye tarafından aday gösterilen pek çok sporcu ve spor adamı, uluslararası fair-play'e katkısı ile ödüllendirildi ya da ödül kazandı ” (Erdemli 1992; 180-185).

2.2. SPORTMENLİK

Rekabet bireyler açısından sosyal yaşam deneyimidir ve herkes hayatta var olmak için sürekli bir mücadele halindedir. Rekabet belirli kurallar çerçevesinde yapılan birey ve takımların üstünlük sağlama faaliyetleridir (Păunescu ve ark., 2013). Tüm bu bağlamda günümüz spor müsabakalarında sportif veya etik ilkelere uzak davranışların sergilenmesi yaygın bir durumdur (Hopkins, ve Lantz, 1999).

Sportif müsabakaların adil ortamlarda gerçekleşmesi için bir takım hususları göz önünde bulundurmamak gerekmektedir. bunlar ise;

- ✓ Performans ve başarı; sportif müsabakalarında olduğu gibi, adaletli oyun, en iyisine ulaşmak ve tüm kurallar çerçevesinde performans durumunu sürekli olarak geliştirme anlamında kullanılır.
- ✓ Fırsat eşitliği; sportif müsabakalarında adaletli oyun olarak bu fikrin temel kurallarını yarışma esnasında gözlemlemek ve sunu yapılarak teşvik edilmesi sağlanmasıdır.
- ✓ Sağlık; sportif müsabakalarının adaletli olması için gerek sporcuların sağlığı gerekse spor ortamının sağlık açısından güvence altına alınması şeklinde açıklanabilir (Păunescu ve ark., 2013).

Sportmenlik; spor oyunlarında tüm tarafların etik ilkelere hassasiyetle uyma ile gerçekleştirilen bir spor müsabakasında bulunmak isteyip, sporcu davranışlarının adil bir oyun içerisinde oyun öncesi ve sonrası takım arkadaşlarına, görevlilere ve diğer tüm katılımcılara saygılı olmak ve etik kurallara özen göstermektir (Elendu, ve Dennis., 2017).

2.2.1. Sportmenliğin Geliştirilmesine Yönelik Uygulamalar

İlköğretim ve ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi müfredatında bulunan amaçlar kısmında sportmenlik ve sportif erdem kavramlarına da yer verilmiştir. Farklı eğitim kademelerinde sportmenlik kazanımları şu şekilde yer almaktadır. 6. Sınıf BE.6.1.2.6. kazanımı, “Sporlara hazırlayıcı oyun ve etkinliklerde başkalarının haklarına

saygı gösterir” şeklinde ifade edilmiş ve değer kazanımlarında olduğu gibi saygı ve karşı tarafın hakkını gözetmekten bahsedilmiştir. 7. Sınıfta ise BE.7.1.2.6 kazanımı “Sporlara hazırlayıcı oyun ve etkinliklerde adil oyun anlayışına uygun davranır” şeklindedir. Yine öğrencilerin sportmenlik kavramına uygun bir kazanımda bulunmaları sağlanmıştır (MEB, 2018).

Avrupa Fair Play Birliği (EFPM) Avrupa’da sportmenlik eğitiminin yetersiz ve çözülmesi gereken bir problem olarak belirterek, “ulusal hükümetlere bu kavramı fiziksel eğitimin önem arz eden bir konusu olarak müfredata eklenmesini ve antrenörler ile öğretmenlerin fair play bütünü içerisindeki çalışmalarına destek olacak enformasyon ve özel eğitim malzemelerinin hazırlanmasını önermiştir” (Yıldırım, 2004: 13).

Türkiye’de fair play kavramıyla doğrudan ilgilenen bir kuruluşun olmaması, eğitimde yaşanacak eksikliklerin ortaya konması ve giderilmesinde eksikliğini hissettirmektedir. Düşünce sistemi olarak sportmenlik terimine uygun davranışlarda bulunma düşüncesinin onaylanması, yapılacak olan program ve uygulamaların bu düşünce sisteminin altında inşa edilmesi ve çözümler üretilmesinde de kolaylık sağlayacaktır. Okul sporları bahsedilen düşüncelerin ve fikirlerin uygulanması için uygun ve verim alınabilecek bir ortam olarak değer taşımaktadır.

Okul içi ve okul dışı sportif faaliyetlerin devamlı olarak yalnızca beden eğitimi dersi ve spor ortamlarında sportmenlik terimini anımsatacak durumların yaratılması erdemli bir toplum inşa etmek kontrol ve denetim altında tutulması bu konu için önem taşımaktadır. Okul sporları ve diğer sportif faaliyetlerde güvenlik kuvvetlerinin bulunması fair play kavramının ne kadar az içselleştirildiğini ve ona ihtiyacın ne kadar fazla olduğunu ispatıdır (Pehlivan ve Konukman, 2004).

Ancak içsel bir kazanım olarak benimsenecek sportmenlik kavramı ile kural veya yaptırım gibi zorunda olma durumlarının önüne geçilebileceği, aynı zamanda bir itici kuvvete gerek kalmadan çocuk ve gençlerin bu spor kültürünü yaşamaları mümkün olabilir. Pehlivan ve Konukman (2004, s.51) okul sporlarının ahlaki genel amaçlarını, öğrencilerde bedensel, zihinsel, ruhsal ve toplumsal sağlık bilincinin uyandırılması ve onlara bu ahlaki değerlerin kazandırılması” olarak tanımlandığını görmekteyiz. “Ayrıca okul dışında da genel değerler eğitimi amaçları göz önünde bulundurulursa, topluma kazandırılmak istenen iyi bir bireyde bulunması gereken değerler sportmence bir

yaşantıyla kazanılabilir. Olimpiyat idealine göre sporun özü yarış kazanmak değil, yarışa katılmaktır (Toohey ve Veal, 2007).

Buna göre beden eğitimi dersi ders programları içerisinde büyük bir bölümünü oluşturan ve sosyal beceri basamaklarından birisi kabul edilebilecek sportmenliğin öğrenci davranışlarındaki düzeyinin ortaya çıkarılması, beden eğitimi dersi ve spor eğitimi için önemlidir. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (2018) içerisinde bulunan kök değerler incelendiğinde beden eğitimi ve spor dersi ile birlikte sporun neredeyse her alanında bulunması istenilen sportmenlik kavramı benzer noktalara sahiptir. Değerler ilişkili olduğu beşeri bölümlerden kaynaklı olarak daha kapsayıcı bir yapı oluştursa da beden eğitimi ve spor dersi baz alınarak yapılan incelemelerde sportmenlik kavramı ile benzer öğretim şekillerine sahip olması, elde edilmek istenen kazanımların benzerliği iki kavram arasında bir ilişki olup olmadığı, varsa bu ilişkinin ne düzeyde olduğunun cevabı araştırılmalıdır.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), 1981 yılında Uluslararası Fair Play Konseyi'ni (CIFP) resmi olarak kabul ederek bu kuruluşu onaylamıştır. Buna bağlı olarak Fair Play, IOC'ye bağlı Milli Olimpiyat Komitelerince güncel olarak incelemeye alındı. IOC'nin her komitede Fair Play ile ilgili bir komisyon oluşturulmasının gerekliliğini vurgulaması üzerine TMOK da bu kavram ve alanla ilgili çalışmalara başladı. 17 Kasım 1981'de Turgut Atakol'un başkan olarak bulunduğu TMOK Yönetim Kurulu, Fair Play Komisyonu'nu oluşturdu. Komisyon kurulduğu tarihten itibaren Fair Play'i ön planda tutmak, insanlar tarafından benimsenmesini sağlamak ve yaygınlaştırılması için pek çok ulusal ve uluslararası başarılı çalışmalarda bulunmuştur.

Bu çalışmalardan birisi her yıl Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi tarafından oluşturulan jüri tarafından “Sportif Davranış”, “Sportif Kariyer” ve “Sportif Tanıtım” alanlarında verilen Fair Play Ödülleri'dir. Basın tarafından da yoğun ilgi gören bu ödül töreni spor camiası ve halk tarafından da ilgiyle takip edilmektedir. Konseyin devam ettirdiği çalışmalardan bir tanesi de 2014 yılında aktif olan “Fair Play Üniversiteler Kervanı” projesidir. Bu proje kapsamında 2017 yılına kadar ziyaret edilen üniversitelerle 75 bin kişiye ulaşıp, Fair Play düşüncesinin öğrencilere, öğretmenlere, antrenörlere ve yöneticilere aktararak gelecek nesillerin eğitiminde etkin bir yer edinmesi amaçlanmıştır. Ayrıca karikatürün gücüne güvenen Milli Olimpiyat Komitesi Fair Play

Komisyonu 1996 yılında ulusal olarak başlatılan Fair Play Karikatür Yarışması ile çocuklara, gençlere ve tüm topluma ulaşmayı hedeflemiştir. Yüksek mizah gücüyle Fair Play idealini birleştirme fikrinin kuvveti 2001 yılında yarışmayı uluslararası seviyeye taşımıştır. Bu yarışmada derece yapan çizimler komisyonun düzenlediği ödül törenlerinde sergilenmektedir (TMOK, 2019).

Fair Play'in yalnızca spor ile ilgili durum ve olayları kapsayan bir kavram olarak görmeyen TMOK Fair Play Konseyi, 1998 yılında spor haricinde yaşanan toplumsal olaylarda örnek davranış sergileyen kişi ve kurumları da inceleyerek ödüller vermeye başlamıştır (Yıldırım, 2004).

2.2.2. Sportmenlik Dışı Davranışlar

Spor kitleleri peşinden sürükleyen, heyecan ve haz uyandıran geçmişten günümüze toplumların vazgeçilmez bir parçasıdır. Barışın ve kardeşliğin bir arada olduğu ve toplumlar arasında kurulmuş bir köprü görevi olarak açıklanabilir (Yücel ve ark., 2015). Tabii sporun her ne kadar insanlar arasında bir lokomotif görevi görse de bazı istenmedik davranışlar tüm bunları tam tersine çevirebilir barışın ve kardeşliğin yerine düşmanca tavırlar, kindarlıklar ve yıkıcı etkilere yerini bırakabilir. Aşağıda alt başlıklar halinde bizlerde spor müsabakalarında istenmeyen sportmenlik dışı davranışları açıklamaya çalışacağız.

2.2.2.1. Hile ve Aldatma

Sportif müsabakalarında kazanma ve kaybet varoluşunun en cazibeli kısmı olarak yer almaktadır. Sporcuların kazanma hissiyatı özellikle bazı durumlarda hile/aldatma yoluna seçmeleri maalesef oldukça sık görülen bir husustur. Hile sözlükte aldatma olarak karşımıza çıkmaktadır (TDK, 2019). Halbuki kişi kendi bireysel yeterlikleri ile spor müsabakalarında rakibi ile mücadele etmesi kazanıp veya kazanma gibi faktörleri göz önünde bulundurarak hareket etmesi kişisel ve toplumsal açısından haz alma ve mutluluk faktörlerini artıracaktır.

2.2.2.2. Şiddet

Genel olarak şiddet, acımasız, güç kullanma eylemsel acıdan ise kurallara aykırı davranma anlamında kullanılmaktadır. (Şahin, 2003). Günümüz dünyasında hayatın her boyutunda şiddet davranışları karşımıza çıkabilmektedir. Şiddet eylemleri genel olarak birbirlerini tanıyan kişiler veya gruplar arasında meydana gelmektedir. Spor müsabakalarında da gerek rakipler arası gerekse taraftarlar arasında aşırı fanatizm sonucunda şiddet olayları ile karşı karşıya kalınmaktadır. Ve bu şiddet olayları ile toplumsal acıdan ciddi hasarlar bırakmaktadır. Spor müsabakalarında şiddet davranışları ile karşılaşmaması için her türlü koruyucu önlem alınması gerekmektedir (Ayan, 2006).

2.2.2.3. Küfür

Dil, kişilerin duygu ve düşüncelerini ifade etmeye yarayan bir araç olarak açıklanabilir (Gerek ve ark., 2015). Bazı kişiler veya taraflar arasında argo sayılabilecek bir takım kelimelerin sarf edildiği bilinen bir gerçektir. Argo kelimeler ile başlanıp daha sonra ahlaki olmayan davranışlar sergilenebilmektedir. Bir anda söylenip sonuç kısmında ise istenmeyen birçok problemle karşılaşa bilinmektedir. Aynı şekilde spor müsabakalarında küfür ve ötesine giden ahlaksız davranışlar ile karşılaşmaması için her türlü koruyucu önlem alınması gerekmektedir. Spor müsabakalarında bulunan her bir birey saygı dili çerçevesinde sürekli iletişimini sürdürmesi gerekmektedir (Gerek ve ark., 2015).

2.2.2.4. Şike

Spor tanımlamalarından “yürüyen ahlak” nitelendirilmesi yerinde bir açıklama olduğunu ifade edebiliriz. spor ahlakının en ciddi problemlerinden de “şike” olduğunu görmekteyiz. Şike bir çıkar doğrultusunda spor oyunlarının sonucunu değiştirme veya danişıklı olarak spor müsabakası yapma olarak açıklanabilir. Şikeye karışmış bir oyun tüm tarafların düşmanca tavır sergilemesine ve buda şiddet davranışlarının artmasına zemin hazırlayacaktır. (Şahin, 2009). Şike olayında bulunan düzenbazlık ve rüşvetçilik davranışları sporun içinde geçmişten günümüze kadar her zaman karşımıza çıkarmaktadır (Arıpınar ve Donuk, 2011).

2.2.3. Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Sportmenlik

Sporda erdemsiz hareketlerin sürekli artması beden eğitimi ve spor derslerini de etkilemiş ve özellikle 70’li yıllardan sonra beden eğitimi derslerinde sosyalleştirme işlevinin Fair Play’e yönelik davranışları yeterli ölçüde garantiye almadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum kural bilincinin oluşturulması durumunda Fair Play anlayışının geliştirilemediğinin bir göstergesi olarak ortaya çıkmıştır. Okul sporlarında spor ahlakına uygun olmayan davranışların gerçekleştirilmesinin sebebi olarak; öğrencilerin Fair Play’e yönlendirilmemesi, Fair Play ile ilgili bilgi sahibi olmamaları ve her ne şekilde olursa olsun kazanma anlayışıyla motive edilmeleri gösterilmektedir (Kaehler, 1985 akt. Yıldırım, 2005).

Okul sporlarında Fair Play’e uygun davranışların sergilenebilmesi için öncelikle Fair Play kavramının okul sporları bağlamında ne anlama geldiğinin ifade edilmesi gerekmekte ve farklı öğretim yöntemleriyle bu kavram ele alınmalıdır. Ayrıca sadece yazılı kuralların değil yazılı kuralların ötesinde informal fair play anlayışının da okuldaki kişiler tarafından benimsenmesi gerekmektedir. (Yıldırım, 2005)

Beden eğitimi ve spor dersleriyle spor eğitiminin verilmesi aracılığıyla spor alanlarında ki ahlaki olmayan davranışların azalması beklenmektedir. Spor eğitimi, bireyin içinde bulunan “spor yapan insan”ı uyandırarak harekete geçirmektedir. Bu sayede spor eğitimi tüm insanları amaçlamaktadır. Spor eğitimi olmadan sportif dehaların ortaya çıkarılması mümkün olmadığı gibi aslında spor eğitiminin tek amacı da bu değildir. Spor eğitimiyle birlikte birey kendi sportif bilincine ulaşmakta, sporun temel özelliklerini kazanmakta ve sporda düşünsel altyapısını temellendirmektedir. Bireyin spor bilincine ulaşması; bireyin spor yapan bedeniyle spor yapmasına güç veren ve onu yönlendiren ruhsal yapısı ile karşılaşmasıdır. Birey böylece varlığındaki “spor yapan insan”ı tanır ve kendi sportif bilincine ulaşarak kendisini “ben bir atletim”, “ben bir futbolcuyum” ve “ben bir güreşçiyim” gibi farklı biçimlerde kimliklendirir. Sporun temel özellikler kazandırmasında ise birey yaptığı sporla bedenini kullanmakta ve ona egemen olmaktadır.

Böylece kendi istekleri doğrultusunda bedenini belli bir bilinçle yönlendiren birey; spor olayının bütününde var olan çöşkuyu, sevinci, üzüntüyü, büyüklük gösterebilmeyi, hoşgörüyü, duyarlılığı ve sportif bilinci kazanmaktadır. Bu sayede birey spor kültürünü

spor olayı ile elde etmektedir. Spor eğitimi içerisinde birey ahlaki ilkelere ve değerlere spordaki düşünsel altyapı ile sahip olmaktadır. Birey bir sporu öğrenmesi sırasında o sporun temel özelliklerini de özümsemektedir. Sporun temel özelliklerini özümseyen birey böylece sportif benliğin gerektirdiklerini de öğrenmektedir (Erdemli, 2008).

Birey doğru bir spor eğitimi alır ve sportif bilincini geliştirirse spor yapmaktan özel bir yaşama sevinci hissederek mutlu olmaktadır. Çünkü spor, bireyin kendisini özgür hissettiği, arındığı, aydınlandığı, hayata daha güçlü bir şekilde bağlandığı ve eğlendiği bir yaşama bağlamı olarak görülmektedir. Spor birey tarafından nasıl öğrenilirse, nasıl tanınır ve anlaşılırsa o şekilde yapılmaktadır. Bireyin spor eğitimi öncelikle ailenin, okulun, spor kurum ve kuruluşlarının, spor basının, spor medyasının, devletin ve toplumun bireye karşı sorumluluğudur. Spor eğitimi almamış bir birey çok önemli başarılar elde etse dahi daima bir şeylerin boşluğunu hissetmektedir (Erdemli, 2008).

Spor eğitimi, okullarda beden eğitimi ve spor dersiyle sağlanmakta, öğrencilerin spor bilinci ve sporda ahlaki ilkeleri kazanması amaç edinilmektedir. Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programındaki kazanımlar incelendiğinde ise spor ahlakı ve değerler ilgili aşağıda belirtilen kazanımların olduğu tespit edilmiştir (MEB, 2018):

1. Ön seçim ile spor ile ilgili kuralları açıklayabilir.
2. Ön seçim ile spor ile ilgili kuralları uygular.
3. Ön seçim ile spor müsabakalarının ahlaki ilkelerini açıklar
4. Seçili spor müsabakalarında adi olma kurallarını açıklayabilir.
5. Seçili spor müsabakalarında takım ruhunu açıklar
6. Seçili spor müsabakalarında empati kurmaya çalışır
7. Seçili spor müsabakalarında arkadaşlık ilkelerine uygun davranır.
8. Seçili spor müsabakalarında iş birliği çerçevesinde hareket eder.
9. Seçili spor müsabakalarında sorumluluk bilinci ile hareket eder.
10. Seçili spor müsabakalarında yardımlaşabilinci ile hareket eder.
11. Sporda ahlaki erdemliliği açıklar
12. Sporda adil müsabaka kavramını açıklar

13. Sporda adil müsabaka kavramının önemi açıklar.
14. Spor ve etik arasındaki durumları açıklar.
15. Sporda neden ahlaklı olunması gerektiğini açıklar.
16. Sporda istenmeyen davranışları açıklar.
17. Sporda istenilen ahlaki davranışları açıklar.

Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programında değerlerin ve ahlaki davranışların yer alması okul sporlarında fair play'e uygun davranışların ne derecede önemsendiğini göstermektedir.

Bu noktada okul sporlarının ahlaki ve insani anlamda genel amaçları; çocuk ve gençlerde bedensel, zihinsel, tinsel ve toplumsal sağlık bilincinin oluşmasının sağlanması ve onlara bu değerlerin kazandırılması olarak ifade edilmektedir. Belirtilen bu genel amaçlar doğrultusunda çocuk ve gençlerde dayanışma, iş birliği, adalet, hoşgörü, yardımseverlik gibi değerlerin kazandırılmasının yanında kural bilinci de oluşturularak bireyin toplumsal yaşama uyumu sağlanmaktadır (Pehlivan, 2004).

2.3. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Gürpınar ve Kurşunun (2013)'te basketbolcular ve futbolcular üzerinde yaptığı çalışmada sportmenlik yönelimlerini bir takım değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışmada ele alınan örneklem grubunda 312 sporcu bulunmaktadır. Çalışma sonuçlarına bakıldığında kuralların ve yönetime duyulan saygı alt boyutu, basketbolcular açısından sportmenlik puanlarının futbolculara oranla daha yüksek olduğunu göstermiştir. Cinsiyete göre de spor yaşına bakıldığında anlamlı bir farklılaşma görülmediği saptanmıştır.

Sezen-Balçıkkanlı ve Yıldırım (2011) 130 futbolcunun üzerinde oluşturulan çalışmada profesyonel futbolcularda empatik yönelimlerin ve sportmenlik yönelimleri açısından incelenmiştir. Çalışma empatik yönelim düzeyinin artması ile sportmenlik yöneliminin paralel bir şekilde ilerlediği saptanmıştır.

Massangale (1963) yılında sportmenliğe yönelik eğitimlerin lisede öğrenim gören erkek öğrencilerin davranışlarında etkisi durumunu araştırmıştır ve çalışma neticesinde eğitimin sportmenliği etkilediği ve sportmenlik davranışlarının arttığı bulunmuştur.

Çalayır, Yıldız, ve ark., (2017) hokey sporcularının beden eğitimi dersindeki sportmenliklerinin incelendiği çalışmaya 131'i erkek katılımcı 146 kadın 320 örneklem üzerinden çalışma yapılmıştır. Hokey sporcularının cinsiyet, il ve milli olma durumu değişkenlerini sportmenliklerini de etkilediği saptanmıştır.

Sezen-Balçıkanlı, vd. (2017) kadın futbolculara yönelik sportmenlik eğilimini ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmanın örneklem grubunda 231 kadın futbolcu yer almıştır. Çalışma sonucunda kadın futbolculardaki sportmenlik eğilimi ilke temeline dayanarak fair play anlayışı kapsamında olduğu sonucuna varılmıştır.

Koç ve Güllü'nün (2016) lise eğitimi devam eden öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersindeki sportmenlik davranışlarını 550 lise sporcusunun katılımı ile yapılmıştır. Çalışmalar sonucunda öğrencilerin cinsiyetleri ve spor branşının beden eğitimi dersindeki sportmenlik davranışlarına etkilediği, sportmenlik ile saldırganlık ilişkisinin olumsuz yönde bulunmuştur.

Hopkins (1998) savunma ve hücum futbolcuların sportmenlik davranışlarının incelendiği tez çalışmasında savunma oyuncularının sportmenlik davranışından aldıkları puanların daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varmıştır.

Topan'ın (2011) okullarda düzenlenen müsabakalarda yer alan öğrencilerde fair play davranışlarının ve anlayışlarının incelediği çalışmaya 500 katılımcı yer almıştır. Kadın katılımcıların Sosyal Normlarının davranışlarını yansıtmada erkek katılımcılarda yüksek seviyede olduğunu saptanmıştır.

Storners ve Ommudsen'in (2004)'te yaptığı çalışmada hentbolcuların sportmenliklerinin 440 katılımcı ile ölçülmüştür. Çalışma bulguları takım başarısına odaklı olan sporcuların egosuyla hareket eden ve kişisel başarısına odaklanan olan sporculara oranla daha yüksektir.

Tazegül ve Esmer (2018) farklı takım sporlarında mücadele eden sporcuların sportmenlik eğilimleri ile pozitif düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma neticesinde pozitif düşünce sportmenlik üzerinde olumlu katkılar verdiği saptanmıştır.

Arslan ve Ark. (2018) basketbolcuların ve güreş sporcularının ahlaki olarak karar verme durumları ve düzeylerinin belirlenen değişkenler çerçevesinde çalışmayı

yürütmüşlerdir. Çalışmaya 280 güreşçi ve 190 basketbol sporcusu olmak üzere genel toplamda 475 sporcunun katılmıştır. Sonuca bakıldığında ailelerin sahip olduğu eğitim seviyeleri sporcuların ahlaki tutumlarını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Kullanılan ölçek ve ölçeğe ait alt boyutların sportmenlik yönelimi tutumunu ölçmedeki yetkinlik derecesi hem alt boyutlarda hem de ölçeğin tamamı dikkate alındığında er birinin tatmin edici güvenilir bir eşik değerinin üzerinde sonuç verdiği görülmüştür. Bu değerler alt boyutlarda sırası ile Sosyal Normlara Uyum: 0,71; Kurallara ve Yönetime Saygı: 0,66; Sporda Sorumluluklara Bağlılık: 0,74; Rakibe Saygı: 0,78 ve genel toplamda ise 0,90 değerinde olmuştur.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunan Üniversitelerde öğrenciler evreninden basit tesadüfi yöntemle seçilen 479 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

3.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunan Üniversitelerde yer alan 479 öğrenci ve bu öğrencilerin ölçek olarak kullanılan ölçeğe belirttikleri görüşler ile sınırlıdır.

3.4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Araştırmada “örneklemenin evreni temsil ettiği, veri toplama araçlarının araştırmanın amacını karşıladığı ve katılımcıların ölçeklerde yer alan ifadelere yönelik belirttikleri görüşlerin doğru ve samimi olduğu” varsayılmaktadır.

3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Vallerand ve arkadaşlarının (1997) geliştirdiği Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (MSOS–25) “25 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşan 5’li likert” tipi bir ölçektir. Orijinal MSOS’un alt boyutlarını; “Sosyal Normlara Uyum” (örn: Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim.), “Kurallara ve Yönetime Saygı” (örn: Hakem kararlarına uyarım.), “Sporda Sorumluluklara Bağlılık” (örn: Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam), Rakibe Saygı (örn: Yere düşen rakibimin kalkması için elimi uzatırım.) ve son olarak Negatif Yaklaşımlar (örn: Sporda kupa, madalya ve onurum için yarışırım.) oluşturmaktadır.

“Durumluk Kaygı Ölçeği’nin orijinali Spielberger ve arkadaşları tarafından” 1970 de geliştirilmiştir. “Ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması Öner ve Le Compte” (1985) tarafından yapılmıştır. “Dört seçenekli 20 sorudan oluşan ölçekte yer alan 10 olumsuz ve 10 olumlu önerme” bulunmaktadır. “Ölçekte yer alan olumsuz ifadelere verilen yanıtlar “hiç = 1 puan” , “biraz = 2 puan” , “çok =3” ve “tamamen=4” olacak şekilde puanlanmış, olumsuz ifadeler ise tam tersi olacak şekilde” puanlanmıştır. Ölçekten “alınabilecek en düşük puan 20 ve en yüksek puan 80 olup, ölçekten alınan yüksek puan, yüksek kaygıyı, düşük puan ise düşük kaygıyı ifade” etmektedir.

3.6. VERİLERİN ANALİZİ

Bu “araştırmada verilerin analizde SPSS 22.0 paket programı kullanılmış ve verilerin dağılımı” incelenmiştir. Verilerin “analizinde, betimsel istatistik yöntemleri” (yüzde/frekans), “Tek Yönlü Varyans Analizi” (ANOVA) ve t-Testi kullanılmıştır. “Tek Yönlü Varyans Analizi” (ANOVA) “sonucunda ortaya çıkan istatistiksel olarak anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini tespit etmek için ve varyanslar homojen olma özellikleri taşıdığı için Post-Hoc analizlerinden LSD Testinden” yararlanılmıştır. “Analizlerden elde edilen bulguların anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul” edilmiştir. “Ayrıca ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için iç tutarlılık katsayıları” (Cronbach’s Alpha) “hesaplanmış ve elde edilen bulgular tablolar halinde” düzenlenmiştir.

3.7. BULGULAR

Tablo 3.1. Çalışmaya İştirak Eden Katılımcıların Bazı Demografik Özelliklerine Ait Frekans ve Yüzde (%) Değerleri

Değişkenler	Gruplar	N	%
Fakülte	GSF	86	18.0
	BESYO	194	40.5
	FEF	199	41.5
	Toplam	479	100.0
Sınıf	1. Sınıf	240	50.1
	4. Sınıf	239	49.9
	Toplam	479	100.0
Cinsiyet	Kadın	271	56.6
	Erkek	208	43.4
	Toplam	479	100.0
Baba Eğitim Seviyesi	İlkokul	201	42.0
	Ortaokul ve Lise	221	46.1
	Önlisans ve Üstü	57	11.9
	Toplam	479	100.0
Anne Eğitim Seviyesi	İlkokul	324	67.6
	Ortaokul ve Lise	121	25.3
	Önlisans ve Üstü	34	7.1
	Toplam	479	100.0
Aile Gelir Düzeyi	2000 TL ve Altı	247	51.6
	2001-4000 TL	154	32.2
	4001 TL ve Üzeri	78	16.3
	Toplam	479	100.0

GSF: Güzel Sanatlar Fakültesi, BESYO: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, FEF: Fen Edebiyat Fakültesi

Tablo 3.2. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Sınıf	n	$\bar{x}$	ss	p
Sosyal Normlara Uyum	1. Sınıf	240	3.86	0.719	0.05
	4. Sınıf	239	3.99	0.683	
Kurallara Ve Yönetime Saygı	1. Sınıf	240	3.84	0.683	1.14
	4. Sınıf	239	3.94	0.728	
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	1. Sınıf	240	3.73	0.762	0.00*
	4. Sınıf	239	3.93	0.753	
Rakibe Saygı	1. Sınıf	240	3.85	0.805	0.23
	4. Sınıf	239	3.93	0.787	
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	1. Sınıf	240	3.82	0.611	0.02*
	4. Sınıf	239	3.96	0.658	

*p<0.05

Tablo 3.2 incelendiğinde; sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sporda sorumluluklara bağlılık ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının, sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ancak sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutları puanlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 3.3. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	p
Sosyal Normlara Uyum	Kadın	271	3.95	0.676	0.28
	Erkek	208	3.88	0.738	
Kurallara Ve Yönetime Saygı	Kadın	271	3.89	0.706	0.93
	Erkek	208	3.89	0.709	
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Kadın	271	3.82	0.761	0.83
	Erkek	208	3.84	0.768	
Rakibe Saygı	Kadın	271	3.92	0.762	0.44
	Erkek	208	3.86	0.840	
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	Kadın	271	3.90	0.615	0.77
	Erkek	208	3.88	0.669	

$p>0.05$

Tablo 3.3 incelendiğinde; sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 3.4. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Öğrenci Kabulü Farklı Olan Eğitim-Öğretim Birimine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Fakülte	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Sosyal Normlara Uyum	GSF ^(A)	86	3.99	0.576	0.04*	B>C
	BESYO ^(B)	194	4.00	0.625		
	FEF ^(C)	199	3.83	0.810		
	Toplam	479	3.92	0.704		
Kurallara ve Yönetime Saygı	GSF ^(A)	86	3.89	0.722	0.16	
	BESYO ^(B)	194	3.91	0.596		
	FEF ^(C)	199	3.82	0.792		
	Toplam	479	3.89	0.707		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	GSF ^(A)	86	3.90	0.684	0.03*	B>C
	BESYO ^(B)	194	3.92	0.649		
	FEF ^(C)	199	3.72	0.881		
	Toplam	479	3.83	0.764		
Rakibe Saygı	GSF ^(A)	86	3.87	0.788	0.03*	B>C
	BESYO ^(B)	194	4.00	0.690		
	FEF ^(C)	199	3.79	0.882		
	Toplam	479	3.89	0.797		
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	GSF ^(A)	86	3.92	0.563	0.04*	B>C
	BESYO ^(B)	194	3.97	0.545		
	FEF ^(C)	199	3.80	0.737		
	Toplam	479	3.89	0.638		

GSF: Güzel Sanatlar Fakültesi, BESYO: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, FEF: Fen Edebiyat Fakültesi

*p<0.05

Tablo 3.4 incelendiğinde; sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının, fakülte değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<0.05). Ancak sportmenlik yönelimi ölçeğinin, kurallara ve yönetime saygı alt boyutu puanlarının fakülte değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0.05).

Tablo 3.5. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Anne Eğitim Seviyesi	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Sosyal Normlara Uyum	İlköğretim	324	3.93	0.664	0.99	
	Ortaöğretim ve Lise	121	3.92	0.820		
	Önlisans ve Üzeri	34	3.92	0.637		
	Toplam	479	3.92	0.704		
Kurallara Ve Yönetime Saygı	İlköğretim	324	3.89	0.703	0.86	
	Ortaöğretim ve Lise	121	3.87	0.743		
	Önlisans ve Üzeri	34	3.95	0.624		
	Toplam	479	3.89	0.707		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	İlköğretim	324	3.85	0.748	0.64	
	Ortaöğretim ve Lise	121	3.78	0.827		
	Önlisans ve Üzeri	34	3.85	0.682		
	Toplam	479	3.83	0.764		
Rakibe Saygı	İlköğretim	324	3.90	0.767	0.55	
	Ortaöğretim ve Lise	121	3.84	0.910		
	Önlisans ve Üzeri	34	4.01	0.636		
	Toplam	479	3.89	0.797		
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	İlköğretim	324	3.90	0.627	0.71	
	Ortaöğretim ve Lise	121	3.85	0.692		
	Önlisans ve Üzeri	34	3.94	0.544		
	Toplam	479	3.89	0.638		

$p>0.05$

Tablo 3.5 incelendiğinde; sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının anne eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 3.6. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Baba Eğitim Seviyesi	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Sosyal Normlara Uyum	İlköğretim	201	3.89	0.725	0.52	
	Ortaöğretim ve Lise	221	3.93	0.703		
	Önlisans ve Üzeri	57	4.01	0.629		
	Toplam	479	3.92	0.704		
Kurallara Ve Yönetime Saygı	İlköğretim	201	3.91	0.669	0.46	
	Ortaöğretim ve Lise	221	3.85	0.754		
	Önlisans ve Üzeri	57	3.97	0.648		
	Toplam	479	3.89	0.707		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	İlköğretim	201	3.78	0.769	0.18	
	Ortaöğretim ve Lise	221	3.84	0.769		
	Önlisans ve Üzeri	57	3.99	0.710		
	Toplam	479	3.83	0.764		
Rakibe Saygı	İlköğretim	201	3.92	0.743	0.60	
	Ortaöğretim ve Lise	221	3.85	0.845		
	Önlisans ve Üzeri	57	3.95	0.791		
	Toplam	479	3.89	0.797		
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	İlköğretim	201	3.89	0.638	0.51	
	Ortaöğretim ve Lise	221	3.87	0.649		
	Önlisans ve Üzeri	57	3.98	0.594		
	Toplam	479	3.89	0.638		

$p > 0.05$

Tablo 3.6 incelendiğinde; sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının baba eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0.05$).

Tablo 3.7. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Aile Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Sosyal Normlara Uyum	2000 TL ve Altı	247	3.89	0.742	0.42	
	2001 - 4000 TL Arası	154	3.94	0.660		
	4001 - 4000 TL ve Üzeri	78	4.01	0.662		
	Toplam	479	3.95	0.704		
Kurallara Ve Yönetime Saygı	2000 TL ve Altı	247	3.87	0.693	0.22	
	2001 - 4000 TL Arası	154	3.86	0.695		
	4001 - 4000 TL ve Üzeri	78	4.02	0.766		
	Toplam	479	3.89	0.707		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	2000 TL ve Altı	247	3.77	0.764	0.16	
	2001 - 4000 TL Arası	154	3.85	0.748		
	4001 - 4000 TL ve Üzeri	78	3.96	0.785		
	Toplam	479	3.83	0.764		
Rakibe Saygı	2000 TL ve Altı	247	3.87	0.787	0.64	
	2001 - 4000 TL Arası	154	3.88	0.794		
	4001 - 4000 TL ve Üzeri	78	3.97	0.837		
	Toplam	479	3.89	0.797		
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	2000 TL ve Altı	247	3.86	0.646	0.31	
	2001 - 4000 TL Arası	154	3.88	0.613		
	4001 - 4000 TL ve Üzeri	78	3.99	0.659		
	Toplam	479	3.89	0.638		

$p > 0.05$

Tablo 3.7 incelendiğinde; sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının aile gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0.05$).

Tablo 3.8. Güzel Sanatlar Fakültesi Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Sınıf	n	$\bar{x}$	ss	p
Sosyal Normlara Uyum	1.Sınıf	51	4.00	0.580	0.74
	4.Sınıf	35	3.96	0.576	
Kurallara Ve Yönetime Saygı	1.Sınıf	51	3.92	0.717	0.64
	4.Sınıf	35	3.85	0.737	
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	1.Sınıf	51	3.84	0.725	0.20
	4.Sınıf	35	4.04	0.613	
Rakibe Saygı	1.Sınıf	51	3.84	0.778	0.64
	4.Sınıf	35	3.92	0.813	
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	1.Sınıf	51	3.90	0.579	0.75
	4.Sınıf	35	3.94	0.548	

p>0.05

Tablo 3.8 incelendiğinde; güzel sanatlar fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0.05).

Tablo 3.9. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Sınıf	n	$\bar{x}$	ss	p
Sosyal Normlara Uyum	1.Sınıf	112	3.93	0.631	0.07
	4.Sınıf	82	4.09	0.606	
Kurallara Ve Yönetime Saygı	1.Sınıf	112	3.91	0.578	0.15
	4.Sınıf	82	4.03	0.615	
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	1.Sınıf	112	3.86	0.660	0.35
	4.Sınıf	82	3.95	0.634	
Rakibe Saygı	1.Sınıf	112	4.00	0.726	0.93
	4.Sınıf	82	4.01	0.643	
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	1.Sınıf	112	3.92	0.535	0.22
	4.Sınıf	82	4.02	0.557	

p>0.05

Tablo 3.9 incelendiğinde; spor bilimleri fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 3.10. Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Sınıf	n	$\bar{x}$	ss	p
Sosyal Normlara Uyum	1.Sınıf	77	3.67	0.876	0.03*
	4.Sınıf	122	3.92	0.753	
Kurallara Ve Yönetime Saygı	1.Sınıf	77	3.70	0.781	0.07
	4.Sınıf	122	3.90	0.792	
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	1.Sınıf	77	3.46	0.857	0.00*
	4.Sınıf	122	3.89	0.857	
Rakibe Saygı	1.Sınıf	77	3.63	0.889	0.04
	4.Sınıf	122	3.89	0.866	
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	1.Sınıf	77	3.61	0.688	0.00*
	4.Sınıf	122	3.92	0.745	

* $p<0.05$

Tablo 3.10 incelendiğinde; fen edebiyat fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının, sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ancak fen edebiyat fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutları puanlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 3.11. Güzel Sanatlar Fakültesindeki Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	p
Sosyal Normlara Uyum	Kadın	51	3.99	0.626	0.91
	Erkek	35	3.98	0.502	
Kurallara Ve Yönetime Saygı	Kadın	51	3.91	0.702	0.78
	Erkek	35	3.86	0.760	
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Kadın	51	4.03	0.635	0.84
	Erkek	35	3.77	0.732	
Rakibe Saygı	Kadın	51	4.03	0.703	0.02*
	Erkek	35	3.64	0.856	
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	Kadın	51	3.99	0.541	0.16
	Erkek	35	3.81	0.586	

*p<0.05

Tablo 3.11 incelendiğinde; güzel sanatlar fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, rakibe saygı alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<0.05). Ancak güzel sanatlar fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0.05).

Tablo 3.12. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki Öğrencilerin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	p
Sosyal Normlara Uyum	Kadın	87	4.12	0.544	0.01*
	Erkek	107	3.90	0.669	
Kurallara Ve Yönetime Saygı	Kadın	87	4.04	0.537	0.09
	Erkek	107	3.90	0.635	
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Kadın	87	3.97	0.629	0.23
	Erkek	107	3.85	0.663	
Rakibe Saygı	Kadın	87	4.07	0.668	0.24
	Erkek	107	3.95	0.706	
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	Kadın	87	4.05	0.498	0.06
	Erkek	107	3.90	0.575	

*p<0.05

Tablo 3.12 incelendiğinde; spor bilimleri fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyumalt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ancak spor bilimleri fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 3.13. Fen Edebiyat Fakültesindeki Öğrencilerin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	p
Sosyal Normlara Uyum	Kadın	133	3.83	0.748	0.87
	Erkek	66	3.81	0.930	
Kurallara Ve Yönetime Saygı	Kadın	133	3.79	0.789	0.43
	Erkek	66	3.89	0.800	
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Kadın	133	3.65	0.847	0.12
	Erkek	66	3.86	0.937	
Rakibe Saygı	Kadın	133	3.77	0.818	0.70
	Erkek	66	3.82	1.004	
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	Kadın	133	3.76	0.681	0.28
	Erkek	66	3.88	0.838	

$p>0.05$

Tablo 3.13 incelendiğinde; fen edebiyat fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 3.14. Öğrenci Kabulü Farklı Olan Eğitim-Öğretim Birimlerindeki 1. Sınıf Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Fakülte	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Sosyal Normlara Uyum	Güzel Sanatlar Fakültesi ^(A)	51	4.00	0.580	0.02*	A>B
	Spor Bilimleri Fakültesi ^(B)	112	3.91	0.631		A>C
	Fen Edebiyat Fakültesi ^(C)	77	3.67	0.876		B>C
	Toplam	240	3.86	0.719		
Kurallara Ve Yönetime Saygı	Güzel Sanatlar Fakültesi ^(A)	51	3.92	0.717	0.07	
	Spor Bilimleri Fakültesi ^(B)	112	3.91	0.578		
	Fen Edebiyat Fakültesi ^(C)	77	3.70	0.781		
	Toplam	240	3.84	0.683		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Güzel Sanatlar Fakültesi ^(A)	51	3.84	0.725	0.00*	B>A
	Spor Bilimleri Fakültesi ^(B)	112	3.86	0.660		A>C
	Fen Edebiyat Fakültesi ^(C)	77	3.46	0.857		B>C
	Toplam	240	3.73	0.762		
Rakibe Saygı	Güzel Sanatlar Fakültesi ^(A)	51	3.84	0.778	0.01*	B>A
	Spor Bilimleri Fakültesi ^(B)	112	4.00	0.726		A>C
	Fen Edebiyat Fakültesi ^(C)	77	3.63	0.889		B>C
	Toplam	240	3.85	0.805		
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	Güzel Sanatlar Fakültesi ^(A)	51	3.90	0.579	0.01*	B>A
	Spor Bilimleri Fakültesi ^(B)	112	3.92	0.535		A>C
	Fen Edebiyat Fakültesi ^(C)	77	3.61	0.688		B>C
	Toplam	240	3.82	0.611		

*p<0.05

Tablo 3.14 incelendiğinde; 1. Sınıftaki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının, fakülte değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<0.05). Ancak 1. Sınıftaki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, kurallara ve yönetime saygı alt boyutu puanlarının fakülte değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0.05).

Tablo 3.15. Öğrenci Kabulü Farklı Olan Eğitim-Öğretim Birimlerdeki 4. Sınıf Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi Tutumlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Fakülte	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Sosyal Normlara Uyum	Güzel Sanatlar Fakültesi ^(A)	35	3.96	0.576	0.22	
	Spor Bilimleri Fakültesi ^(B)	82	4.09	0.606		
	Fen Edebiyat Fakültesi ^(C)	122	3.92	0.753		
	Toplam	239	3.99	0.683		
Kurallara Ve Yönetime Saygı	Güzel Sanatlar Fakültesi ^(A)	35	3.85	0.737	0.34	
	Spor Bilimleri Fakültesi ^(B)	82	4.03	0.615		
	Fen Edebiyat Fakültesi ^(C)	122	3.90	0.792		
	Toplam	239	3.94	0.728		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Güzel Sanatlar Fakültesi ^(A)	35	4.04	0.613	0.57	
	Spor Bilimleri Fakültesi ^(B)	82	3.95	0.634		
	Fen Edebiyat Fakültesi ^(C)	122	3.89	0.857		
	Toplam	239	3.93	0.753		
Rakibe Saygı	Güzel Sanatlar Fakültesi ^(A)	35	3.92	0.813	0.56	
	Spor Bilimleri Fakültesi ^(B)	82	4.01	0.643		
	Fen Edebiyat Fakültesi ^(C)	122	3.89	0.866		
	Toplam	239	3.93	0.787		
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam	Güzel Sanatlar Fakültesi ^(A)	35	3.94	0.548	0.56	
	Spor Bilimleri Fakültesi ^(B)	82	4.02	0.557		
	Fen Edebiyat Fakültesi ^(C)	122	3.92	0.745		
	Toplam	239	3.96	0.658		

$p > 0.05$

Tablo 3.15 incelendiğinde; 4. sınıftaki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının, fakülte değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

SONUÇ

Bu araştırmada öğrenci kabulü farklı olan lisans programlarındaki öğrencilerin sportmenlik yönelim tutumları karşılaştırılarak; ölçekler arasındaki ilişki incelenmiştir.Çalışmanın bu bölümünde araştırmada elde edilen bulgular, ilgili literatürde yer alan çalışmalarda elde edilen bulgular ile karşılaştırılmıştır. Araştırmanın bulguları katılımcıların demografik özelliklerine göre sportmenlik yönelimi ve sportmenlik yönelim ölçeğine ait alt boyutların sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı, sportmenlik yönelimi ölçeği toplamına göre karşılaştırılmıştır. Son olarak, araştırma kapsamında öneriler verilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada sportmenlik yönelimi tutumlarının, sosyal normlara uyum, sportmenlik yönelimi ölçeği, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutları puanlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma grubunun sınıf değişkeninin ana etkisi açısından sadece “sporda sorumluluklara bağlılık” alt boyut puanının anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın tespit edildiği “sporda sorumluluklara bağlılık” alt boyutunda 1. sınıfta okuyan katılımcıların ortalama puanlarının (Ort.=3.73), diğer 4 sınıfta okuyan (Ort.=3.93) daha düşük olduğu görölmektedir. Koç (2013) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça sportmenlik davranışlarının arttığı ifade edilmiştir. Kayışoğlu vd. (2015) araştırmalarında ise sınıf düzeyi ile sportmenlik arasında bir ilişki tespit edilememiştir. İlgili çalışmalar çalışmamızla örtüşmemekte olup; cinsiyet, gelir durumu, bölüm vb. değişkenlerin bu tür farklılıkları ortaya çıkarabileceği söylenebilir.

Bulgular incelendiğinde sportmenlik yönelimi ölçeğinin, cinsiyet durum değişkeninin sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Gürpınar ve Kurşun (2013) yaptıkları çalışmasında, kadınların sportmenlik yönelimi ortalama puanları bütün boyutlarda erkeklerden daha yüksek olduğunu tespit edilmiştir. Gümüş vd., (2016) erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla fair play konusunda sertliğe daha yatkın oldukları sonucuna varmıştır. Yine Proios (2011) ise öğrencilerin okul spor ortamlarında sergiledikleri adil olmayan

davranışları ile algılanan davranışları arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğunu ve bunun da cinsiyete göre değişiklik gösterdiğini tespit etmiştir. Farklı şekilde Efe (2006) çalışmasında, spor karşılaşması esnasında ve sonrasında geçerli olmak üzere sportmenlik davranışlar bakımından kadın ve erkek sporcular arasında farklılaşmanın olmadığını tespit etmiştir.

Katılımcıların sportmenlik yönelimi tutumlarının anne ve baba eğitim seviyesi değişkenine ait bulgularda ise sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının anne eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Profesyonelleşme düzeyleri, kurallara saygı, takım arkadaşları hoşgörülü, antrenör ve yöneticilerin fikir ve yönlendirmelerini dikkate alan davranışlarının üzerinde anne ve baba eğitiminin çok daha etkili olması, farklılığın anlamlı olmamasının nedeni olarak gösterilebilir.

Katılımcıların sportmenlik yönelimi tutumlarının aile gelir düzeyi değişkenine bakıldığında sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının aile gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Koç ve Güllü (2016) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının gelir durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Katılımcıların fakülte değişkenine göre sportmenlik yönelimi ölçeğinin, kurallara ve yönetime saygı alt boyutu puanlarının fakülte değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının, fakülte değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın tespit edildiği “sosyal normlara uyum” alt boyutunda GSF okuyan katılımcıların ortalama puanlarının (Ort.=3.99), BESYO’ da okuyan (Ort.=4.00) ve son olarak FEF’ de okuyan (Ort.=3.83) ortalama puanlar ile istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu ve güzel sanatlar öğrencilerinin

fakültelerinde ki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilirken fen edebiyat fakültesindeki katılımcıların sınıf değişkenine sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının, sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak fen edebiyat fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutları puanlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Kahraman ve Bavlı (2014)' nın üniversitelerin farklı sınıf düzeylerinde okuyan öğrencilere yönelik yapmış oldukları çalışmalarında 4. sınıf katılımcıların Fair Play anlayışlarının 'her ne pahasına olursa olsun başarı' anlayışının gerisinde kaldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Güzel Sanatlar Fakültesindeki öğrencilerinin sportmenlik yönelimi tutumlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasına baktığımız da rakibe saygı alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak güzel sanatlar fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilirken beden eğitimi ve spor yüksekokulundaki öğrencilerin sportmenlik yönelimi tutumlarının cinsiyet değişkenine göre ise sosyal normlara uyumalt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak spor bilimleri fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Son olarak fen edebiyat fakültesindeki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit

edilmiştir. Literatür incelendiğinde Başaran ve arkadaşları (2017) “üniversite eğitimi gören öğrencilere yaptıkları çalışmalarında cinsiyet değişkeni bağlamında kadın katılımcıların sosyal normlarla ahenk içinde, spor alanında sorumluluk sahibi, kurallara ve idarecilere veya görevlilere saygılı oldukları belirlenirken, hakemin yanlış kararlarına ve rakibe karşı az da olsa saygı çerçevesi kapsamında davranış sergilediklerini tespit” etmişlerdir. Özdemir (2019)’in öğrencilere yönelik yaptığı çalışmasında cinsiyetin sportmenlik davranışlarını etkilediğini tespit etmiştir. Konur (2019) yapmış olduğu bireysel ve takım sporuyla ilgili yaptığı çalışmasında, bireylerin cinsiyet değişkenine göre kadınların sportmenlik anlayışlarında daha baskın oldukları sonucuna ulaşmıştır. Gürpınar ve Kurşun (2013) yaptıkları çalışmasında, kadınların sportmenlik yönelimi ortalama puanları bütün boyutlarda erkeklerden daha yüksek olduğunu tespit edilmiştir..

Araştırmaya katılan öğrencilerin kabulü farklı olan eğitim-öğretim birimlerindeki 1. Sınıf öğrencilerinin sportmenlik yönelimi tutumlarının karşılaştırılması incelendiğinde sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının, fakülte değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilirken 1. Sınıftaki katılımcıların sportmenlik yönelimi ölçeğinin, kurallara ve yönetime saygı alt boyutu puanlarının fakülte değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. öğrencilerin kabulü farklı olan eğitim-öğretim birimlerindeki 4. Sınıf öğrencilerinin sportmenlik yönelimi tutumlarının karşılaştırılmasın ise sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutları puanlarının ve sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanlarının, fakülte değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Kahraman ve Bavlı (2014)’nın üniversitelerin farklı sınıf düzeylerinde okuyan öğrencilere yönelik yapmış oldukları çalışmalarında 4. sınıf katılımcıların Fair Play anlayışlarının ‘her ne pahasına olursa olsun başarı’ anlayışının gerisinde kaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Koç ve Seçer (2018)’in spor bilimleri alanında eğitim gören öğrencilerle ilgili yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin sportmenlik davranışlarının hangi sınıfta olduklarına (1 ve 4. Sınıflar lehine) göre bazı boyutlarda anlamlılık bakımından farklılıkların olduğu tespit etmişlerdir. Güllü ve Şahin (2018) kabulü farklı olan eğitim-öğretim birimlerindeki öğrenciler ilgili yaptıkları çalışmalarında 1. Sınıf katılımcıların 4. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Yazar, araştırmada katılımcıların genelde sporda sorumluluklara ve sosyal normlara bağlı kalabildikleri, kurallara ve idarecilere saygılı olduklarını ifade etmektedir. Son olarak Altınok (2008) tarafından beden eğitimi öğrencilerine yapmış olduğu çalışmasında birinci sınıfta eğitim gören öğrenciler ile dördüncü sınıfta bulunan öğrencilerin sportmenlik anlayışları ile ilgili puanlamalarının karşılaştırıldığı ve sonuç olarak anlamlılık düzeyinde farklılıkların olduğu, karşılaştırma sonucu birinci sınıfların sportmenlik anlayışlarının diğer sınıflarda bulunan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Genel olarak çalışmalardaki farklılıkların olmasının sebebinin farklı bölümlerdeki öğrenci ve adaylarına uygulanması, daha geniş veya daha dar çalışma grubuna uygulanmasından kaynaklandığını söylemenin mümkün olduğu varsayılmakta olup bu bazı araştırma sonuçlarının çalışmamızın istatistiki sonuçlarını desteklediği ve paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak;

- Sınıf düzeyi ile sportmenlik arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. 1. sınıfta okuyan katılımcıların ortalama puanlarının 4 sınıfta okuyan daha düşük olduğu görölmektedir.

- Anne vebaba eğitim seviyesi değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Buda anne ve baba eğitiminin öğrencileri üzerinde çok daha etkili olması, farklılığın anlamlı olmamasının nedeni olarak gösterilebilir.

- Farklı fakültede okuyan katılımcıların anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Öneriler;

- Eğitim yönünden erkek bireyler kendilerini geliştirmeli, bu gelişimin artmasıyla çevresine ve diğer tüm insanlara karşı sportmence davranma konusunda daha hassas olmaları hususunda kendilerini geliştirmeleri sağlanabilir.

- Farklı yaş grupları ile benzer çalışmalar yapılabilir.

-. Benzer alışmalar farklı üniversitelerin farklı bölümlerinde eğitim gören öğrencilere uygulanabilir.

- Sportmenlik davranış düzeylerini geliştirmek amacıyla alanında uzman kişiler tarafından seminerler veya etkinlikler düzenlenebilir.

- Konuyla alakalı nitel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acet, M. (2005). *Sporda Saldırganlık ve Şiddet*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Aracı, H. (2006). *Okullarda Beden Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Arıpınar, E. ve B. Donuk (2011). *Spor Yönetim ve Organizasyonlarında Etik Yaklaşımlar, Fair Play*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş..
- Ayan, S. (2006). Şiddet ve Fanatizm. *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 191-209.
- Balıkçıkanlı, S. ve Ğ. Yıldırım (2011). “Profosyonel Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri Ve Empatik Eğilim Düzeyleri” *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*.
- Bıçer, T. (2007). *Sporda Duygu ve Aklın Yönetimi*, İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Dever, A. (2010). *Spor Sosyolojisi: Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Spor ve Toplum*. İstanbul: Başlık Yayın Grubu.
- Elendu, I. C. ve M. I. Dennis (2017). Over-Emphasis on Winning, host-to-win and Winning-at-allcost Syndrome in Modern Sports Competitions: İmplications for Unsportsmanship Behaviours of Sports Participants. *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 4 (5), 104-107.
- Erdemli, A. (1992). *Fair Play ve Olimpizm. Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi Bildirileri* (20-22 Kasım 1992, Hacettepe Üniversitesi, Ankara: Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yayınları.
- Fişek, K. (1980). *Spor Yönetimi*. Ankara: A.Ü.S. B. F. Yayınları.
- Fişek, K. (1998). *Spor Yönetimi*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Gencheva, N., M. Angelcheva, T. Marinov ve I. Ignatov, (2017). Assessment of Sportmanship in Case of Institutionalized Adolescents, Deprived of Parental Cares. *Journal of Health, Medicine and Nursing*, 42, 103-109.
- Gerek, Z., A. Ünveren ve S. Seyhan (2015). Türkiye’de Futbolla İlgili Yazılı Medyada Kullanılan Argo, Küfür ve Savaş Metaforlarının İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(44), 1-8.

- Harmandar, İ. H. (2004). *Beden Eğitimi ve Spor' da Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hazar, M. (2000). *Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim*. Ankara: Tutubay Yayınları.
- Hopkins, E. F. ve C. D. Lantz (1999). Sportsmanship Attitude Differences Between Defensive and Offensive Youth Soccer Players. *The Physical Educator*, 56(4), 179-185.
- İkizler, C. (2009). *Sporda Sosyal Bilimler*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Karacabey, K., S. Seyhan vd. (2017). Genç Sporcuların Dopinge Yönelimine Etken Olarak Doping Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(2/2), 168-179.
- Karagözoğlu, C. (2006). *Sporda Psikolojik Destek*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Keating, J. W. (1964). Sportsmanship as a Moral Category. *Ethics*, 75(1), 25-35.
- Kılbaş, Ş. (2001). *Rekreasyon*, Adana: Alaca Yayınları.
- Konter, E. (2010). *Sporda Stres ve Performans, Kuramlar ve Kontrol Etme Teknikleri*, İzmir: Bassaray Basımevi.
- Konter, E. (2006). *Sporda Karşılaşma Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kurdak, S. S. (1996). *Sporda Doping ve İlaç Kullanımı*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Küçüköğlü, M. T. (2012). "Etik Değerler ve Etiğin Kurumsallaşması". *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 177-185.
- Loland, S. (2002). Fair Play: Historical Anachronism or Topical Ideal? In *Ethics and Sport* (pp. 94-118). New York: Routledge.
- Güçlü, M. (1998). Spor Tesislerinin İşletmesi-Ankara Özel Yükseliş Koleji Spor Tesisleri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4:33-39.
- Orhan, D. (2005). *Spor Psikolojisi*. Adana: Nobel Kitabevi.
- Özbek, O. (2008). *Beden Eğitimi Öğretmeni Meslek Etiği*, Ankara: Spor Yayınevi.

- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*. Ankara: Bağırhan Yayınları.
- Păunescu, M., G. Gagea, C. Păunescu ve G. Pițigoi (2013). The Moral Dimension of Fair Play in High-Performance Sport. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 92, 692-696.
- Pehlivan, Z. ve F. Konukman (2004). Fair-Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri ve Önemi. *Sporometre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
- Ramazanoğlu, M. O., Karahüseyinoğlu, vd. (2005). “Sporun Toplumsal Boyutlarının Değerlendirilmesi”, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları.
- Saban, N. (2006). Bir Analiz: Türk Hukukunda Hile Kavramının Unsurları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (31), 59-62.
- Salar, B., M. Hekim ve M. Tokgöz (2012). “15-18 Yaş Grubu Takım ve Ferdi Spor Yapan Bireylerin Duygusal Durumlarının Karşılaştırılması”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 4, Sayı 6, 123-135. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/makusobed/issue/19438/206734> (Erişim Tarihi: 16.06.2021).
- Şahin, M.H. (2003). *Sporda Şiddet ve Saldırganlık*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tarakçıoğlu, S. ve B. Doğan (2013). “Spor Etiği Bağlamında Gen Dopingi”. *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(1), 45-54.
- Toohey, K. ve A. Veal (2007). *The Olympic Games: A social science perspective*. CABI.
- Türk Dil Kurumu (2019). Hile nedir, <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 27.04.2021).
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, (2021). Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Fair Play Komisyonu: <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Hakkimizda/Fair-Play-Komisyonu/22/1> (Erişim Tarihi: 16.06.2021).
- Yamaner, F. (2001). *Beden Eğitimi ve Sporda Temel İlkeler*, Bursa: Ekin Basım Yayın.
- Yıldıran, İ. (2004). Fair Play: Kapsamı, Türkiye’deki Görünümü ve Geliştirme Perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.

- Yıldıran, İ. (2005). Fair Play Eğitiminde Beden Eğitiminin Rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* (Gazi BESBD), X(1), 3-16. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/292363> (Erişim Tarihi: 16.06.2021).
- Yılmaz, A., K. Tütüncü ve D. Ertürk (2006). *Bir Ahlak Kuramı*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Yücel, A. S., A. Atalay ve A. Gürkan (2015). Sporda Şiddet ve Saldırganlığı Etkileyen Unsurlar. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*. 2(2) 68-90.
- Zorba, E., G. Babayiğit vd. (2004). “65-68 Yaş Arasındaki Yaşlılarda 10 Haftalık Antrenman Programının Bazı Fiziksel Uygunluk Parametrelerine Etkisinin Araştırılması”. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, Cilt 18, Sayı 4, 229-234.

EKLER

ÇOK BOYUTLU SPORTMENLİK YÖNELİMİ ÖLÇEĞİ

Elinizdeki bu anket formu ile spora ilişkin bazı davranışları nasıl değerlendirdiğiniz araştırılacaktır. Her bir maddenin sizi ne kadar iyi tanımladığını sayfanın başında bulunan cetveldeki uygun rakamları seçerek belirleyiniz. Cevabınız üzerine karara vardığınızda, size göre uygun seçeneğin rakamını (X) ile işaretleyiniz. LÜTFEN CEVAP VERMEDEN ÖNCE HER BİR MADDEYİ DİKKATLİCE OKUYUNUZ. Vereceğiniz cevapların samimiyeti ve ciddiyetinden dolayı teşekkür ederiz.

SPORDA DAVRANIŞ

Aşağıdaki ifadelerin sizi tanımlama düzeyini karşısındaki rakamlardan uygun olanını işaretleyerek gösteriniz.

Beni Hiç Tanımlamıyor 1	Beni Çok Az Tanımlıyor 2	Beni Kısmen Tanımlıyor 3	Beni Oldukça Tanımlıyor 4	Beni Tam Olarak Tanımlamıyor 5
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				

ANKET FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, farklı eğitim-öğretim birimlerinde öğrenci olarak eğitimine devam eden öğrencilerin anlık kaygı düzeyleri ile sportmenlik (Fair Play) algılarını incelemek üzere tasarlanmıştır. Üç bölümden oluşan sorulara vereceğiniz güvenilir / samimi cevaplardan ve çalışmaya yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür eder, başarılar dileriz.

Dindar KULİN

Muş Alparslan Üniversitesi

Beden Eğitimi ve ABD Yüksek Lisans Öğrencisi

Prof. Dr. Alper KARADAĞ

Muş Alparslan Üniversitesi

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Fakülte ve bölümünüzün adı?.....

Sınıfınız ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4

Bölümünüzün adı?.....

1. Cinsiyetiniz? ( ) Bayan ( ) Erkek

2. Yaşınız? (.....)

3. Kilonuz? (.....kg)

4. Boyunuz? (.....cm)

5. Siz dahil ailedeki kardeş sayısı kaç? (.....)

6. Annenizin eğitim düzeyi?

( ) İlköğretim ( ) Ortaöğretim ( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans

7. Babanızın eğitim düzeyi?

( ) İlköğretim ( ) Ortaöğretim ( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans

8. Ailenizin toplam aylık geliri kaç?

( ) 2000 TL ve daha altı ( ) 2001 - 3000 TL arası ( ) 3001-4000 TL arası

( ) 4001- 5000 TL arası ( ) 5001 TL- 6000 TL arası ( ) 6001 ve üzeri

9. Toplam gelir düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

( ) Çok düşük ( ) Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek ( ) Çok yüksek

10. Nerede kalıyor sunuz?

( ) Özel öğrenci yurdu ( ) Devlet KYK öğrenci yurdu ( ) Kiralık ev ( ) Otel, pansiyon ( ) Ailemle birlikte

11. Hayatınızın bir döneminde düzenli olarak spor yaptınız mı?

( ) Evet ( ) Hayır

12. Taraftarı olduğunuz bir spor takımı var mı?

( ) Evet ( ) Hayır

13. Ferdi (tenis, boks, karete, güreş vb.) ve takım (basketbol, futbol, voleybol vb.) sporlarından hangisi veya hangilerine katılmak daha keyif verici?

( ) ferdi branşlar ( ) takım branşları

14. Eğitim-öğretim yaşamınız boyunca fair play/sportmenlik dersi aldınız mı?

( ) Evet ( ) Hayır

15. Günlük toplam TV izleme süreniz ne kadar?

( ) 0-1 ( ) 1-2 ( ) 2-3 ( ) 3-4 ( ) 4 ve üstü

16. Günlük toplam internette geçirdiğiniz süre?

( ) 0-29 dk ( ) 30-59 dk ( ) 60-89 dk ( ) 90-119 dk ( ) 120- üstü

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Toplantı Tarihi: 01.07.2021	Toplantı Sayısı: 8	Karar Sayısı: 42
<p>Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Dr. Cevad SELAM başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır. 01.07.2021</p> <p>KARAR-16: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 09.06.2021 tarihli ve 13449 sayılı yazısı okundu ve ekleri incelendi.</p> <p>Yapılan incelemeler sonucunda; Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü danışmanlığı Prof. Dr. Alper KARADAĞ tarafından yürütülen Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı 1720207016 numaralı tezli yüksek lisans öğrencisi Dindar KULİN'in "Öğrenci Kabulü Farklı Olan Lisans Programlarındaki Öğrencilerin Sportmenlik Yönelim Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez çalışması Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından uygun görülmüş olup, durumun Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne bildirilmesine,</p> <p style="text-align:center">Oy birliği ile karar verildi.</p>		
BAŞKAN (e-imzalıdır) Prof. Dr. Cevad SELAM Kurul Başkanı		
ÜYE (e-imzalıdır) Prof. Dr. Harun POLAT Fen Edebiyat Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Hanifi KÖRKOCA SBF Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Bünyamin SARIKAYA Eğitim Fakültesi Öğr. Üyesi
ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Sedat KARDAS Fen Edebiyat Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM İslami İlimler Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Demet DENİZ YILMAZ Eğitim Fakültesi Öğr. Üyesi
ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Recep YILMAZ İİF Öğr. Üyesi	ÜYE (İzinli) Dr. Öğr. Üyesi Hasan TASALI SBF Öğr. Üyesi	

MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU DEĞERLENDİRME FORMU

Araştırmanın Başlığı:	“Öğrenci Kabulü Farklı Olan Lisans Programlarındaki Öğrencilerin Sportmenlik Yönelim Tutumlarının İncelenmesi” adlı çalışma.
Başvuru Formunun Etik Kurula geldiği tarih:	09.06.2021
Başvuru Formunun Etik Kurulda incelendiği tarih:	30.06.2021
Karar tarihi	30.06.2021

SONUÇ

1.	☒ Kabul
2.	☐ Düzeltme gereklidir: Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Red Gereke, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:

Başvuru dosyasının incelenmesinde hazır bulunan ve araştırmayla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Etik Kurul başkan ve üyelerinin ad soyad ve imzaları.

Başkan
(e-imzalıdır)
Prof. Dr. Cevad SELAM

Üye
(e-imzalıdır)
Prof. Dr. Harun POLAT

Üye
(e-imzalıdır)
Doç. Dr. Hanifi KÖRKOCA

Üye
(e-imzalıdır)
Doç. Dr. Bünyamin SARIKAYA

Üye
(e-imzalıdır)
Doç. Dr. Sedat KARDAŞ

Üye
(e-imzalıdır)
Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM

Üye
(e-imzalıdır)
Dr. Öğr. Üyesi Demet DENİZ YILMAZ

Üye
(e-imzalıdır)
Dr. Öğr. Üyesi Recep YILMAZ

Üye
(İzinli)
Dr. Öğr. Üyesi Hasan TASALI